

OZNÁMENIE O STRATEGICKOM DOKUMENTE
"PLÁN UDRŽATEĽNEJ MOBILITY FUNKČNÉHO ÚZEMIA
KRAJSKÉHO MESTA BANSKÁ BYSTRICA"

ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI

- 1. Názov**
Mesto Banská Bystrica
- 2. Identifikačné číslo**
00313271
- 3. Adresa sídla**
Mestský úrad
Československej armády 26
974 01 Banská Bystrica
- 4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa**
MUDr. Ján Nosko - primátor mesta
Československej armády 1141/26
974 01 Banská Bystrica
- 5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente a miesto konzultácie**
Ing. arch. Martin Pavelek
Československej armády 1141/26
974 01 Banská Bystrica

Doc. Ing. Marián Gogola, PhD.
Žilinská univerzita v Žiline
Univerzitná 8215/1
01026 Žilina

II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O STRATEGICKOM DOKUMENTE

1. Názov

Plán udržateľnej mobility funkčného územia krajského mesta Banská Bystrica

2. Charakter

Plán udržateľnej mobility (ďalej len PUM) v sebe kombinuje ciele z existujúcich strategických dokumentov, ktoré boli doteraz vypracované pre funkčné územie ako aj nových prístupov, ktoré sa presadzujú v rámci Metodických pokynov k tvorbe plánov udržateľnej mobility Ministerstva dopravy a výstavby a regionálneho rozvoja SR.¹ Svojou charakteristikou je to hlavne akčný plán, ktorý definuje, ktoré opatrenia a akcie sa majú realizovať, aby sa dosiahli ciele udržateľnosti. Tie jednak zadefinovala OSN² ako aj EÚ.

Hoci mobilita a doprava prináša používateľom mnoho výhod, má aj svoje nevýhody. Medzi najhlavnejšie patrí znečistenie životného prostredia, ovzdušia, emisie skleníkových plynov, hluk, znečistenie vody ale aj dopravné nehody, zápchy či strata biodiverzity - toto všetko ovplyvňuje naše zdravie a pocit šťastia. Túto záťaž sa zatiaľ nepodarilo dostatočne vyriešiť ani doterajším úsilím ani politickými opatreniami. Emisie skleníkových plynov v odvetví dopravy sa postupom času zvýšili a v súčasnosti predstavujú štvrtinu celkového objemu emisií v EÚ.

Jednoznačne najväčšou výzvou, ktorá stojí pred odvetvím dopravy, je výrazne znížiť emisie a zvýšiť udržateľnosť. Táto transformácia zároveň ponúka veľké príležitosti pre lepšiu kvalitu života a pre európsky priemysel v rámci hodnotových reťazcov, a to v podobe modernizácie, tvorby vysokokvalitných pracovných miest, vývoja nových výrobkov a služieb, posilnenia konkurencieschopnosti a vedúceho postavenia vo svete, keďže k mobilite s nulovými emisiami rýchlo smerujú iné trhy. Vzhľadom na vysoký podiel celkových emisií skleníkových plynov v EÚ sa cieľ EÚ znížiť tieto emisie do roku 2030 aspoň o 55 % a dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu podarí dosiahnuť len zavedením ambicióznejších politík, ktorými sa čo najskôr zníži závislosť dopravy od fosílnych palív, a v synergii s úsilím o nulové znečistenie. Úspech Európskej zelenej dohody ¹ závisí od našej schopnosti zabezpečiť udržateľnosť dopravného systému ako celku.

3. Hlavné ciele

Hlavným cieľom Plánu udržateľnej mobility riešeného územia je návrh riešenia jednotlivých druhov dopravy a ich opatrení v oblasti organizačnej, prevádzkovej a infraštruktúrnej v kontexte dosiahnutia hlavných cieľov udržateľnej mobility. So zreteľom na udržateľnosť sa dokument zameriava hlavne na zlepšenie podmienok pre udržateľné formy dopravy ako je nemotorová a verejná osobná doprava s vymedzením základných pravidiel pre uvážené používanie individuálnej automobilovej dopravy. Samotná doprava a mobilita by tak mala rozvíjať podmienky vo všetkých sférach a oblastiach, preto môžeme hovoriť o prierezovom dopade na zlepšenie kvality života.

Z tohto dôvodu by Plán udržateľnej mobility mal:

- Navrhnuť a nastaviť efektívny dopravný systém v riešenom území

¹ https://www.opii.gov.sk/download/d/PUM_1_0_2.pdf

² <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

- Zvýšiť podiel používania ekologických druhov dopravy so zreteľom najmä prepravy veľkých dopravných prúdov osôb a materiálu v území
- Eliminovať a znížiť znečistenie ovzdušia z dopravy, znížiť hluk, vibrácie, skleníkové plyny a nároky na spotrebu energie apod.
- Zvýšiť atraktivitu verejného priestoru vytvorením vhodných podmienok v oblasti dopravy, mobility
- Pozvať občanov na spoluvytváraní spoločných udržateľných cieľov formou participácie.

Medzi strategické ciele PUM patrí:

- Zmena v dopravnom správaní a prechodu od individuálneho motorizmu k udržateľným ekologickým druhom dopravy (verejná osobná doprava, pešia a cyklistická doprava, zdieľané služby).
- Efektívne používanie dopravnej siete a verejného priestoru.
- Zníženie negatívnych dopadov z dopravy (redukcia emisií a skleníkových plynov, Zníženie energetickej náročnosti dopravy).
- Zlepšenie bezpečnosti dopravy a zníženie dopravnej nehodovosti.
- Zlepšenie manažovania dopravy a zabezpečenie udržateľnej mobility.

4. Obsah (osnova)

Dokument sa skladá z 2 hlavných častí:

1. Plán udržateľnej mobility (PUM)

Plán udržateľnej mobility sa skladá z častí:

- Zber dát,
- Prieskumy,
- Dopravný model pre súčasný aj výhľadový stav,
- Analýzy,
- Návrhová časť.

2. Plán implementácie a monitoringu Plánu udržateľnej mobility

Ten obsahuje:

- zoznam jednotlivých činností,
- vzťah činností k jednotlivým cieľom,
- uvedenie zodpovednosti vo vzťahu k jednotlivým činnostiam,
- časový rámec realizácie jednotlivých činností,
- predpokladané náklady na jednotlivé činnosti,
- zdroj financovania jednotlivých činností.

5. Uvažované variantné riešenia zohľadňujúce ciele a geografický rozmer strategického dokumentu

PUM navrhne vo svojej návrhovej časti opatrenia, ktoré je nutné zrealizovať za účelom dosiahnutia strategických cieľov a udržateľnej mobility v území. PUM uvažuje s nasledovnými variantnými riešeniami:

- Nulový variant pre 2027, 2032, 2042 a 2052
- BAU variant pre 2027, 2032, 2042 a 2052
- Maximálny (DO all) variant pre 2027, 2032, 2042 a 2052

6. Vecný a časový harmonogram prípravy a schvaľovania

I. etapa - Analytická časť (január 2021 - júl 2022)

II. etapa - Návrhová časť (január 2022 - júl 2022)

III. etapa - Hodnotenie SEA (august 2022 - december 2022)

7. Vzťah k iným strategickým dokumentom.

Národné strategické dokumenty:

- Koncepciou územného rozvoja Slovenska (KURS) 2001 v znení KURS 2011
- Územným plánom veľkého územného celku Banskobystrického kraja v znení Zmien a doplnkov č. 2004, 1/2007, 2009 a 2014
- Strategickým plánom rozvoja dopravy SR do roku 2030
- Národnou stratégiou regionálneho rozvoja SR na obdobie 2014 - 2020
- Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2015 - 2023 Okrem vyššie uvedených dokumentov sú v rámci prípravy strategického dokumentu brané do úvahy i ďalšie národné a regionálne koncepčné dokumenty z oblasti dopravy, územného rozvoja, ochrany životného prostredia a zdravia.

Európske dokumenty:

- Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie, KOM(2010) 2020 v konečnom znení
- Plán prechodu na konkurencieschopné nízko-uhlíkové hospodárstvo do roku 2050, KOM(2011) 112 v konečnom znení
- BIELA KNIHA: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru - vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému účinne využívajúceho zdroja, KOM(2011) 144 v konečnom znení
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EU) č. 1315/2013 o usmerneniach Únie pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete a o zrušení Rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 661/2010/EU o hlavných smeroch Únie pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EU) č. 913/2010 o európskej železničnej sieti pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/57/ES o interoperabilite systému železníc v Spoločenstve
- Akčný plán pre podporu zavádzania inteligentných dopravných systémov (ITS), KOM (2008) 886 v konečnom znení
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/40/EU o rámci pre zavedenie inteligentných dopravných systémov v oblasti cestnej dopravy a pre rozhranie s inými druhmi dopravy

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/76/EU, ktorou sa mení smernica 1999/62/ES o výbere poplatkov za užívanie určitých pozemných komunikácií ťažkými nákladnými vozidlami
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES zo dňa 21. mája 2008 o kvalite vonkajšieho ovzdušia a čistejšom ovzduší pre Európu
- Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy

Multisektorové národné dokumenty:

- Národný rozvojový plán, marec 2003
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR na obdobie 2014 - 2020
- Národný plán regionálneho rozvoja SR, schválený uznesením vlády SR č. 240/2001
- Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010, schválená uznesením vlády SR č. 140/2005
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, schválená uznesením vlády SR č. 978/2001
- Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR na roky 2005 - 2010, schválený uznesením vlády SR č. 574/2005
- Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020
- Národný strategický referenčný rámec 2014 - 2020
- Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020
- Štátna politika zdravia Slovenskej republiky
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky IV. (NEHAP IV.)
- Aktualizácia Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike pre roky 2014 - 2030

Národné dopravné dokumenty

- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2030
- Program prípravy a výstavby diaľnic a rýchlостných ciest na roky 2011 - 2014
- Dlhodobý program rozvoja železničných ciest
- Koncepcia rozvoja kombinovanej dopravy
- Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020 - Rozvoj verejnej osobnej dopravy pred dopravou individuálnou

Regionálne dokumenty

- Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraja v znení Zmien a doplnkov č. 2004, 1/2007, 2009 a 2014
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2015 - 2023
- Regionálna integrovaná územná stratégia Banskobystrického kraja na roky 2014 - 2020
- Regionálna inovačná stratégia Banskobystrického kraja
- Rozvoj cyklistickej dopravy na území Banskobystrického samosprávneho kraja 2004 - 2017
- Stav dopravy a dopravnej infraštruktúry v Banskobystrickom kraji
- Územný plán mesta Banská Bystrica 2015 vrátane zmien a doplnkov

- Územný plán obce Badín
- Územný plán obce Hronsek
- Územný plán obce Slovenská Lupča
- Územný plán obce Vlkánová
- Územný plán obce Harmanec
- Územný plán obce Nemce
- Územný plán obce Riečka
- Územný plán obce Selce
- Územný plán obce Špania dolina
- Malachov - ÚPN aglomerácie Banská Bystrica
- Kynceľová - ÚPN aglomerácie Banská Bystrica
- Územný plán SÚ Kordíky
- Územný plán obcí Tajov

8. Orgán kompetentný na jeho prijatie

Mestské zastupiteľstvo mesta Banská Bystrica.

9. Druh schvaľovacieho dokumentu (napr. uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky, uznesenie vlády Slovenskej republiky, nariadenie).

Uznesenie Mestského zastupiteľstva mesta Banská Bystrica

III. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu na životné prostredie vrátane zdravia

1. Požiadavky na vstupy

Vo fáze analýzy súčasného stavu sa vychádza z dostupných dopravno plánovacích dokumentov a štúdií:

Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS) 2001 v znení KURS 2011

Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020

Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy do roku 2020

Národná stratégia cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica 2015 - 2023

Územný plán mesta Banská Bystrica 2015 vrátane zmien a doplnkov

Územný plán CMZ Banská Bystrica 1976 vrátane zmien a doplnkov

Územný generel nemotorovej dopravy Banská Bystrica 2012

Územný generel dopravy Banská Bystrica 2010

Plán dopravnej obslužnosti mesta Banská Bystrica 2009

Kapacitné posúdenie 15 vybraných križovatiek v okolí centra mesta 2016

Projekty plánovaných cyklotrás

Inštitucionálny plán udržateľnej mobility pre mestský úrad realizovaný v rámci projektu MOVECIT

Správa z auditu ADVANCE pre mesto Banská Bystrica 2018

Ďalej sa vychádza z údajov z dopravných prieskumov, ktoré sa vykonali.

Vymedzenie riešeného územia

Obrázok - Vymedzenie záujmového územia - UMR Banská Bystrica

Riešené územie je totožné s **FÚ mesta** pozostávajúcim z katastrálnych území mesta Banská Bystrica (k.ú.: Banská Bystrica, Radvaň, Kostiviarska, Sásová, Podlavice, Kremnička, Senica, Šalková, Uľanka) a obcí Badín, Dolný Harmanec, Harmanec, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Nemce, Riečka,

Selce, Slovenská Ľupča, Tajov, Špania Dolina, Vlkanová, nachádzajúcich s v rámci UMR.

Vo fáze implementácie strategického dokumentu budú konkrétne stanovené opatrenia dopravnej infraštruktúry realizované na základe podrobnejších projektov, v ktorých budú stanovené a vyčíslené konkrétne požiadavky na vstupy a ich hodnotenie bude predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) na úrovni jednotlivých projektov. Najväčšie požiadavky na vstupy budú spojené s výstavbou rýchlostných ciest a ciest I., II. a III. triedy, menej s modernizáciou železničnej infraštruktúry.

Pôda

Výstavba nových dopravných stavieb, najmä na nových trasách, je spojená s trvalým záberom pôdy (poľnohospodárska pôda, lesné pozemky, ostatné plochy). Vopred nie je možné vylúčiť ani záber pôdy v chránených územiach a lokalitách NATURA 2000, záber biotopov národného a európskeho významu, ako aj záber biotopov zvlášť chránených druhov sa nepredpokladá, no vzhľadom na stupeň spravovaného strategického dokumentu ho nie je možné vopred úplne vylúčiť. Počas výstavby nových, resp. pri rekonštrukcii stávajúcich dopravných stavieb, môže dôjsť k dočasnému záberu PP.

Voda

Počas realizácie jednotlivých projektov dopravnej infraštruktúry môžu byť kladené nároky na spotrebu vody pre technologické využitie. V dobe prevádzky vznikajú nároky pri údržbe a prevádzke stavieb dopravnej infraštruktúry.

Suroviny

Pri výstavbe líniových dopravných stavieb (diaľnice, rýchlostné cesty, cesty I., II. a III. triedy, vrátane modernizácie železničnej trate), sú najväčšie nároky kladené na spotrebu zeminy, kameniva, štrkopiesku, asfaltu, cementu, železa a podobne. Pri prevádzke dopravných stavieb a ich údržbe vznikajú nároky na posypové materiály a materiály používané na ich opravu.

Energie

Najväčšie nároky na energiu vznikajú pri výstavbe jednotlivých dopravných stavieb, najmä na prevádzku techniky a strojov. Pri prevádzke dopravnej infraštruktúry vznikajú trvale nároky na energiu pri prevádzke osvetlenia, svetelných signalizačných zariadení, zabezpečovacích zariadení, pri prevádzke dopravných vozidiel (PHM, elektrická energia), vykurovaní objektov a podobne. Realizáciou navrhovaných opatrení môže dôjsť k preskupeniu jednotlivých druhov energií, napr. navýšením potreby elektrickej energie na úkor zníženia spotreby nafty a benzínu (zmena organizácie VOD, presun dopravy z ciest na železnice, nové technológie) a podobne.

Doprava a nároky na pracovné sily

Pri realizácii opatrení navrhnutých v strategickom dokumente sa predpokladajú zvýšené nároky na dopravu, najmä na prepravu surovín, materiálov, odpadov i pracovníkov.

2. Údaje o výstupoch

V súčasnosti nemôžeme stanoviť konkrétne výstupy, pretože jednotlivé opatrenia a projekty, ktoré sú naplánované sa budú realizovať v implementačnej fáze.

Na základe výstupov z analytickej časti bude navrhnutá celková vízia mobility pre obdobie +5, 10, 20 a 30 rokov v kapitolách:

- trendy dopravných charakteristík územia,
- reálne možnosti ďalšieho rozvoja dopravnej politiky,
- zásady dopravnej regulácie územného rozvoja,
- priority v rozvoji dopravných subsystémov.

V rámci riešenia dopravných subsystémov sa bude riešiť:

- Cestná sieť,
- Sieť verejnej osobnej dopravy,
- Statická doprava,
- Pešia doprava,
- Železničná doprava,
- Inteligentné dopravné systémy.

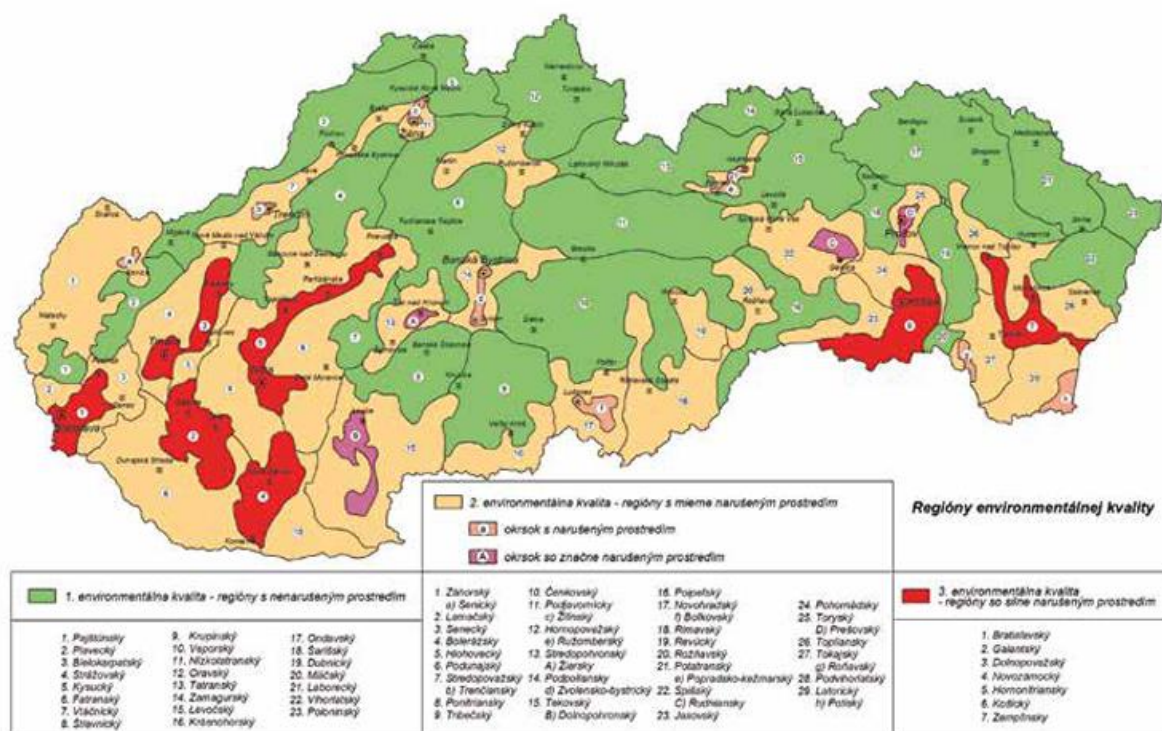
3. Údaje o priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie

Plán udržateľnej mobility funkčného územia krajského mesta Banská Bystrica predpokladá zlepšenie kvality života ako aj priamych a nepriamych vplyvov na životné prostredie a to najmä efektívnym dopravným systémom umožňujúcu efektívnu prepravu osôb a materiálov s minimalizáciou negatívnych dopadov na životné prostredie. Podrobnejšiemu hodnoteniu PUM FÚ BB, z hľadiska jeho vplyvov na životné prostredie a zdravie obyvateľstva, sa bude zaoberať Správa o hodnotení strategického dokumentu podľa Prílohy č. 4 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

CHARAKTERISTIKA HLAVNÝCH ASPEKTOV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A VEREJNÉHO ZDRAVIA

Podľa Správy o stave životného prostredia SR v roku 2020, SAŽP) je časť riešeného územia zaradená do regiónu 1. environmentálnej kvality s nenarušeným prostredím (6 - Fatranský). Krajské mesto Banská Bystrica a okolité obce sú však zaradené do regiónu 2. environmentálnej kvality t.j. regiónu s mierne narušením prostredím, súmestie Banská Bystrica - Zvolen patria do okrsku s narušením prostredím.

Mapa: Regióny environmentálnej kvality

Zdroj: SAŽP 2020

OVZDUŠIE

Najviac zaťaženosou zložkou životného prostredia v dôsledku dopravy je ovzdušie. Hlavnými zdrojmi znečisťovania ovzdušia v doprave sú spaľovacie motory (vznetové aj zážihové), spaľovacie turbíny pre pohon dopravných prostriedkov (cestných koľajových vozidiel, lodí a pod.), ale aj stavebných a poľnohospodárskych strojov. Druh a množstvo emisií závisí od použitého paliva, technického riešenia spaľovacieho zariadenia a od riadenia spaľovacieho procesu.

Emisná situácia

Emisie z dopravy predstavujú významný podiel z národnej emisnej bilancie, predovšetkým v prípade oxidov dusíku, suspendovaných častíc a na ne viazaných polycyklických aromatických uhlíkovodíkov. Postupnou modernizáciou vozového parku dochádza k znižovaniu množstva výfukových emisií z automobilových motorov. Okrem výfukových plynov sa však na celkových emisiách z dopravy významne podieľa aj resuspenzia prachov z vozovky a otery brzdového obloženia, pneumatík a povrchu komunikácie, na čo nemá modernizácia vozidiel prakticky žiadny vplyv. Dlhodobou dochádza k nárastu intenzity individuálnej automobilovej dopravy, čo smeruje k postupnému nárastu emisií. Tieto protichodné faktory v súhrne spôsobujú, že trend celkových dopravných emisií je možné charakterizovať v dlhodobom horizonte ako stagnujúci. Významné odchýlky od tohto celkového trendu nastávajú na lokálnej úrovni, predovšetkým v dôsledku infraštruktúrnych opatrení s dopadom na miestnu intenzitu cestnej dopravy.

Vývoj produkcie emisií v cestnej doprave je v posledných rokoch ovplyvňovaný viacerými zásadnými faktormi. Negatívny vplyv rýchleho rastu environmentálne nepriaznivej cestnej dopravy, predovšetkým najnepriaznivejšej individuálnej automobilovej dopravy, jej zvyšujúcimi sa výkonmi a spotrebou pohonných látok,

ktorý tlmí uplatňovanie generácie nových, environmentálne a energeticky vhodnejších vozidiel.

V rámci Slovenskej republiky emisie základných znečisťujúcich látok v ovzduší (TZL, SO₂, NO_x a CO) z hľadiska dlhodobého horizontu (1990-2016) zaznamenali pokles, avšak rýchlosť poklesu sa po roku 2000 spomalila. Prechodne v rokoch 2001 - 2005 bol zaznamenaný mierny nárast emisií, po roku 2010 bol udržaný klesajúci trend. V roku 2016 oproti roku 2015 došlo k poklesu emisií vo všetkých základných znečisťujúcich látkach.

Imisná situácia

Rozhodujúcimi lokálnymi zdrojmi prašného znečistenia ovzdušia je v mestách a sídlach cestná doprava (abrázia – oter pneumatík, brzdových obložení a povrchov ciest, resuspenzia tuhých častíc z povrchov ciest - znečistené automobily, posypový materiál, prach, špina na krajnici ciest a výfukové emisie), minerálny prach zo stavebnej činnosti, veterná erózia z nespevnených povrchov, lokálne vykurovacie systémy na tuhé palivá, malé a stredné lokálne priemyselné zdroje bez náležitej odlučovanej techniky a prípadne aj niektoré poľnohospodárske práce (suchá orba, žatva alebo repná kampaň). Na tieto zdroje by sa mali orientovať lokálne opatrenia na znižovanie úrovne PM₁₀, medzi ktoré je možné zaradiť zmeny v organizácii dopravy, pešie zóny, rozširovanie zelene, spevňovanie povrchov, znižovanie spotreby tuhých palív v lokálnom vykurovaní, kontrola technického stavu a znečistenia pneumatík vozidiel, čistenie ulíc a chodníkov miest a obcí, protierózne opatrenia na staveniskách, skládkach sypkých materiálov, skládkach odpadov, prísna kontrola lokálnych priemyselných zdrojov a podobne).

V riešenom území, potenciálne dotknutého realizáciou posudzovaného strategického dokumentu, má rozhodujúci vplyv na celkovú kvalitu ovzdušia vo väčších urbanizovaných sídlach s vysokou hustotou zaľudnenia a hustou dopravnou sieťou automobilová doprava, menej významný vplyv má priemyselná činnosť a individuálne vykurovanie domácností.

Prízemný ozón

Prízemný ozón je ľudskému zdraviu nebezpečný. Spôsobuje dráždenie a choroby dýchacích ciest, zvyšuje riziko astmatických záchvatov, podráždenie očí a bolesti hlavy. Až 95 % ozónu vdýchnutého do pľúc zostáva v organizme. Spôsobuje oslabenie organizmu a zvyšuje náchylnosť na infekcie dýchacích ciest. Chronické účinky je možné očakávať pri opakovanom a dlhodobom vystavovaní organizmu účinkom ozónu. K najcitlivejším skupinám populácie na ozón patria starí ľudia, osoby s ochoreniami dýchacej a srdcovocievnej sústavy, alergici a astmatici, veľmi malé deti a tehotné ženy.

Zvýšený vznik prízemného ozónu pozorujeme najmä počas horúcich letných dní v lokalitách s vysokou koncentráciou výfukových plynov spaľovacích motorov, kde dochádza k nárastu obsahu oxidov dusíka a plyných uhľovodíkov vo vzduchu. V posledných rokoch sú všetky novo vyrábané osobné automobily vybavené katalyzátormi, ktoré premieňajú oxidy dusíka na inertný plyný dusík a toxický oxid uhoľnatý na relatívne neškodný CO₂. Zavedením týchto opatrení sa podarilo znížiť koncentráciu prízemného ozónu vo veľkých priemyselných centrách o niekoľko desiatok percent.

Cieľové a prahové hodnoty pre prízemný ozón sú stanovené vo Vyhláške MŽPaRR SR č. 310/2010 Z. z. o kvalite ovzdušia, ktoré sú v súlade s legislatívou EÚ. V prípade prekročenia niektorých prahových hodnôt musí byť verejnosť upozornená, resp. varovaná.

Tab.: Cieľové a prahové hodnoty pre prízemný ozón

Cieľové, resp. prahové hodnoty	Koncentrácia O ₃ (µg.m ⁻³)	Priemer za časový interval
Cieľová hodnota na ochranu zdravia ľudí	120*	8 h
Celková hodnota na ochranu vegetácie AOT40**	18.000 (µg.m ⁻³ .h)	1. máj - 31. júl
Informačný prah pre upozornenie verejnosti	180	1 h
Výstražný prah pre varovanie verejnosti	240	1 h

Zdroj : SHMÚ

* maximálny denný 8-hod. priemer 120 µg.m⁻³ sa nesmie prekročiť viac ako 25 dní za kalendárny rok, v priemere za tri roky ** AOT40 vyjadrené v µg.m⁻³.h znamená súčet všetkých rozdielov medzi hodinovými koncentraciami prízemného ozónu väčšími ako 80 µg.m⁻³ (= 40 ppb) a 80 µg.m⁻³ v čase medzi 8,00 hod a 20,00 hod. stredoeurópskeho času od 1. mája do 31. júla a to v priemere za 5 rokov

Monitorovanie prízemného atmosférického ozónu v Banskobystrickom kraji je realizované v dvoch monitorovacích staniciach : Banská Bystrica - Zelená, kde bolo podľa predbežných údajov Slovenského hydrometeorologického ústavu (SHMÚ) v rokoch 2016 až 2018 zaevidovaných v priemere 13 dní (rok 2016 - 2 dni, rok 2017 - 17 dní, rok 2018 - 20 dní), počas ktorých bola prekročená cieľová hodnota na ochranu zdravia ľudí (8h koncentrácia prízemného ozónu 120 µg.m⁻³) a Jelšava - Jesenského, kde bolo podľa predbežných údajov Slovenského hydrometeorologického ústavu (SHMÚ) v rokoch 2016 až 2018 zaevidovaných v priemere 10 dní (rok 2016 - 9 dní, rok 2017 a rok 2018 - 11 dní), počas ktorých bola prekročená cieľová hodnota na ochranu zdravia ľudí (8h koncentrácia prízemného ozónu 120 µg.m⁻³). Cieľová hodnota povoleného počtu prekročení je 25 dní v priemere za 3 roky.

V roku 2018, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, boli maximálne hodnoty namerané na najvyššie položených miestach a minimálne na monitorovacích staniciach v centrách miest. V roku 2018 bol zaznamenaný celoplošne len mierny nárast priemerných ročných koncentrácií ozónu (4 %) v porovnaní s predchádzajúcim rokom. V roku 2017 tento medziročný nárast predstavoval 10 %. Najväčšie nárasty priemerných ročných koncentrácií v roku 2018 zaznamenali stanice mimo posudzovaného územia a to v priemere až okolo 15 %. Ročné priemery koncentrácie prízemného ozónu na Slovensku v znečistených mestských a priemyselných územiach sa v roku 2017 pohybovali v intervale 37 - 98 µg.m⁻³. Na ostatnom území boli hodnoty od 51 do 80 µg.m⁻³, ktoré závisia hlavne od nadmorskej výšky. Priemerné ročné koncentrácie v roku 2018 boli nižšie ako v rekordnom roku 2003 (65 µg.m⁻³).

Kvalita ovzdušia

SHMÚ na základe hodnotenia kvality ovzdušia v zónach a aglomeráciách v rokoch 2015 - 2017 podľa § 8 ods. 3 zákona NR SR č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov navrhuje aktualizáciu vymedzenia oblastí riadenia kvality ovzdušia SR na rok 2018. Znečisťujúca látka bude vyňatá z oblasti riadenia kvality ovzdušia až potom, keď bude 3 roky pod limitnou hodnotou pri hodnotení nasledujúci rok.

Z údajov SHMÚ je zrejмый negatívny dopad cestnej dopravy. Napr. najvyššiu intenzitu dosahuje v okrese Banská Bystrica – na diaľnici R1 (denne ňou v priemere prechádza 40 011 vozidiel, z toho 4 644 nákladných a 35 174 osobných áut) a na ceste č. 66 (34 559 vozidiel, z toho 2 740 nákladných a 31 719 osobných áut).

Mesto Banská Bystrica sa radí medzi najznečistenejšie mestá z pohľadu niektorých parametrov znečistenia ovzdušia. Napr. hodnoty denných limitov pre PM_{10} boli v Banskej Bystrici prekročené 38 x.

Tab. Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt na ochranu zdravia ľudí a počty prekročení výstražných prahov v zóne Banskobystrický kraj - 2021, Zdroj: SHMU.SK³

Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt na ochranu zdravia ľudí a počty prekročení výstražných prahov v zóne Banskobystrický kraj – 2021.

Znečisťujúca látka	Ochrana zdravia									VP ²⁾	
	SO ₂		NO ₂		PM ₁₀		PM _{2,5}	CO	Benzén	SO ₂	NO ₂
	1 h	24 h	1 h	1 rok	24 h	1 rok	1 rok	8 h ¹⁾	1 rok	3 h po sebe	3 h po sebe
Parameter	počet prekročení	počet prekročení	počet prekročení	príemer	počet prekročení	príemer	príemer	príemer	Príemer	počet prekročení	počet prekročení
Limitná hodnota [$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$]	350	125	200	40	50	40	20	10 000	5	500	400
Maximálny počet prekročení	24	3	18		35						
Banská Bystrica, Štefánik. nábr.	0	0	2	25	38	30	19	1 828	0,85	0	0
Banská Bystrica, Zelená			0	10	8	20	14				0
Jelšava, Jesenského			0	9	68	34	24				0
Hnúšťa, Hlavná					13	25	16				
Lučenec, Gemerská cesta*			0	20	3	31	**27	1 059	3,12		0
Zvolen, J. Alexyho					7	20	15				
Žarnovica, Dolná*			0	12	19	28	**23				0
Žiar n/H, Jilemnického					3	17	13				

¹⁾ $\geq 90\%$ platných meraní Červenou farbou je vyznačené prekročenie limitnej hodnoty.

²⁾ maximálna osemhodinová koncentrácia limitné hodnoty pre výstražné prahy

* AMS začala merať v priebehu roku 2021 - Lučenec od 1.12.2021 a Žarnovica od 1.7.2021

** merania sa začali v priebehu roku 2021, na celoročné hodnotenie prekročenia limitných hodnôt nie je dostatok platných meraní

S výnimkou nových monitorovacích staníc v Lučenci a Žarnovici (inštalovaných v priebehu kalendárneho roka) bol v súlade s Vyhláškou MŽP SR č. 244/2016 Z. z. o kvalite ovzdušia v znení neskorších predpisov na ostatných monitorovacích staniciach vyžadovaný podiel platných hodnôt dodržaný.

Ďalej z údajov vyplýva, že hlavným zdrojom emisií NO₂ je cestná doprava. Najvyššie koncentrácie sa vyskytujú na dopravnej stanici Banská Bystrica, Štefánikovo nábrežie⁴.

Pre riešené územie je modelovaný súčasný stav s produkciou emisií, kde logicky vidieť najväčšie emisie pri vysokých intenzitách (R1, severný obchvat), ale problematické sú úseky Štadlerovo a Štefánikovo nábrežie, kde sú vysoké intenzity v priamom kontakte s hlavnými pešími ťahmi, resp. územím s vysokou koncentráciou peších. V súčasnom období je totiž vyše 93 % motorových vozidiel poháňaných fosílnymi palivami, ktoré spôsobujú nežiadúce znečistenie ovzdušia. V okrese Banská Bystrica ja zaregistrovaných približne 6 % (plugin-hybrid vozidiel), na samotný elektrický pohon je to necelých 0,30 %.

4. Vplyv na zdravotný stav obyvateľstva

³ https://www.shmu.sk/File/oko/rocenky/2021_Priloha_BB.pdf

⁴ https://www.shmu.sk/File/oko/rocenky/2021_Sprava_o_KO_v_SR.pdf

Doprava môže mať aj pozitívny ako aj negatívny dopad na zdraví obyvateľstva. Najčastejšie sú prítomné negatívne dopady ako výsledok najmä motorovej dopravy (znečistenie ovzdušia, hluk, vibrácie a pod.).

Znečistenie ovzdušia z dopravy tak výrazne prispieva k negatívnym dopadom na zdravie, ktoré sa potom prejavujú ďalším zhoršovaním zdravotného stavu obyvateľstva. Tu patrí napríklad alergia, ktorá v súčasnosti alergiu postihuje jedného z troch ľudí a podľa odhadov ňou do roku 2025 bude trpieť až polovica svetovej populácie. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie sú alergické ochorenia štvrté najčastejšie sa vyskytujúce vo svete a v oblasti kvality života predstavujú nielen spoločenskú, ale aj ekonomickú záťaž. (Slovenská spoločnosť alergológie a klinickej imunológie (SSAKI)).

Avšak udržateľné formy dopravy ako napríklad verejná osobná doprava, pešia chôdza, cyklistická doprava môžu mať ďalekosiahle benefity pre zdravie najmä z dôvodu aktívneho fyzického pohybu, ktorý veľkej časti populácie a najmä deťom chýba, čo sa potom prejavuje v obezite a finančných nárokoch na zdravotný systém.

5. Vplyvy na chránené územia [napr. navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (Natura 2000), národné parky, chránené krajinné oblasti, chránené vodohospodárske oblasti a pod.] vrátane návrhu opatrení na ich zmiernenie.

Strategický dokument "Plán udržateľnej mobility funkčného územia krajského mesta Banská Bystrica" v sebe kombinuje ciele z existujúcich strategických dokumentov, ktoré boli doteraz vypracované pre funkčné územie ako aj nových prístupov, ktoré sa presadzujú v rámci Metodických pokynov k tvorbe plánov udržateľnej mobility Ministerstva dopravy a výstavby a regionálneho rozvoja SR. Svojou charakteristikou je to hlavne akčný plán, ktorý definuje, ktoré opatrenia a akcie sa majú realizovať, aby sa dosiahli ciele udržateľnosti. Hoci mobilita a doprava prináša používateľom mnoho výhod, má aj svoje nevýhody. Medzi najhlavnejšie patrí znečistenie životného prostredia, ovzdušia, emisie skleníkových plynov, hluk, znečistenie vody ale aj dopravné nehody, zápchy či strata biodiverzity - toto všetko ovplyvňuje naše zdravie a pocit šťastia. Jednoznačne najväčšou výzvou, ktorá stojí pred odvetvím dopravy, je výrazne znížiť emisie a zvýšiť udržateľnosť. Vzhľadom na vysoký podiel celkových emisií skleníkových plynov v EÚ sa cieľ EÚ znížiť tieto emisie do roku 2030 aspoň o 55 % a dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu podarí dosiahnuť len zavedením ambicióznějších politík, ktorými sa čo najskôr zníži závislosť dopravy od fosílnych palív, a v synergii s úsilím o nulové znečistenie. Úspech Európskej zelenej dohody závisí od našej schopnosti zabezpečiť udržateľnosť dopravného systému ako celku.

Hlavným cieľom Plánu udržateľnej mobility riešeného územia je návrh riešenia jednotlivých druhov dopravy a ich opatrení v oblasti organizačnej, prevádzkovej a infraštruktúrnej v kontexte dosiahnutia hlavných cieľov udržateľnej mobility. So zreteľom na udržateľnosť sa dokument zameriava hlavne na zlepšenie podmienok pre udržateľné formy dopravy ako je nemotorová a verejná osobná doprava s vymedzením základných pravidiel pre uvážené používanie individuálnej automobilovej dopravy. Samotná doprava a mobilita by tak mala rozvíjať podmienky vo všetkých sférach a oblastiach, preto môžeme hovoriť o prierezovom dopade na zlepšenie kvality života.

Pri riešení v strategickom dokumente hodnotenej problematiky z hľadiska posúdenia vplyvov je potrebné klásť dôraz i na chránené územia nachádzajúce sa v strategickom dokumente riešenom území. Strategický dokument musí brať

do úvahy prítomnosť nasledujúcich chránených území a k nim súvisiacu legislatívu, ich prehľad uvádzame v nasledujúcich kapitolách.

5.1. Národná sústava chránených území

Pre územnú ochranu ustanovuje Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov päť stupňov ochrany. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom zväčšuje, pričom územná ochrana sa vzťahuje na celé územie Slovenskej republiky, čiže na území mimo osobitne vyhlásených chránených území platí 1. stupeň ochrany.

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny ustanovuje tieto kategórie chránených území : chránená krajinná oblasť (CHKO), národný park (NP), chránený areál (CHA), národná prírodná rezervácia a prírodná rezervácia (NPR, PR), národná prírodná pamiatka a prírodná pamiatka (NPP, PP), chránený krajinný prvok (CHKP).

Z územia okresu Banská Bystrica až 38 % plochy prináleží do 2. a 5. stupňa. Do piateho stupňa prináleží na území okresu celkovo sedem území kategórie NPR, dvanásť PR, jedna NPP a sedem PP. Do štvrtého stupňa boli zaradené tri PR, jedna NPP, štyri PP a šesť CHA a tiež ochranné pásmo NPR. Tretí stupeň ochrany platí v okrese na 8 % jej plochy prináležiacej k dvom národným parkom zasahujúcim do okresu. Na takmer 30 % územia okresu platí 2. stupeň ochrany (OP NP a CHKO).

Veľkoplošné chránené územia

Do územia okresu Banská Bystrica zasahujú územia dvoch národných parkov a chránenej krajinej oblasti Poľana.

Do časti riešeného územia zasahuje NP Veľká Fatra.

Národný park Veľká Fatra

Bol vyhlásený nariadením vlády SR č. 140/2002 Z. z. zo 06. 03. 2002 s účinnosťou od 01. 04. 2002. Národný park sa rozprestiera na výmere 40 371 ha s ochranným pásmom s rozlohou takmer 26 133 ha. Zasahuje do dvoch krajov a okresov Banská Bystrica, Ružomberok, Turčianske Teplice, Martin, Dolný Kubín. V okrese Banská Bystrica má výmeru cca 4 888 ha, ochranné pásmo 1 628 ha.

Prevažná časť územia Veľkej Fatry je zalesnená, na niektorých miestach sa zachovali prirodzené lesné porasty a pralesovité formácie. Optimálny vývoj a tým aj najväčšie zastúpenie tu dosahujú bukové lesy, sčasti sú zachované rozsiahlejšie komplexy prirodzených smrečín. Reliktný charakter majú na niektorých miestach spoločenstvá kosodreviny (*Pinion mugo*) a borovice (*Pulsatillo slavicae-Pinion*), vzácné ostrovčeky subxerothermofilných dubín. Charakteristický je veľký prirodzený výskyt tisu obyčajného (*Taxus baccata*). Časť hrebeňov Hôľnej Fatry je odlesnená a premenená na druhovo bohaté travinno-bylinné biotopy s cennými nivačnými depresiami a poliami, lavínovými žľabmi a ďalšími extrémnymi stanovišťami.

Z hľadiska vývoja flóry a vegetácie zaujíma Veľká Fatra osobitné postavenie s mimoriadnou rozmanitosťou stanovišť rastlín a ich spoločenstiev, spoločným výskytom druhov z rôznych vegetačných stupňov v bezprostrednej blízkosti a s výskytom jedinečných druhových populácií a reliktných spoločenstiev. Celkovo prevládajú horské druhy, ale preniká sem viac teplomilných a na teplo náročných druhov. Niektoré druhy tu dosahujú geografické alebo výškové maximum v Západných Karpatoch, iné tu majú izolovaný výskyt v rámci Karpát. Početná je aj skupina endemických druhov a poddruhov, z ktorých k najvýznamnejším patrí napr.

cyklámen fatranský (*Cyclamen fatrense*). Veľká Fatra je jedným z najvýznamnejších refúgií veľkých mäsožravcov (Carnivora) a iných typických horských druhov živočíchov v Západných Karpatoch. Územne je chránená v kategóriách národný park, národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka, prírodná pamiatka, chránený areál a ochranné pásmo NP.

Maloplošné chránené územia

V kategóriách NPR, PR, NPP, PP a CHA bolo v okrese Banská Bystrica vyhlásených celkovo 41 území. Ich celková výmera (CHÚ a ich ochranné pásma) predstavuje 1 226,651 ha.

Strategický dokument rieši územie totožné s FÚ mesta pozostávajúcim z katastrálnych území mesta Banská Bystrica (k.ú.: Banská Bystrica, Radvaň, Kostiviarska, Sásová, Podlavice, Kremnička, Senica, Šalková, Uľanka) a obcí Badín, Dolný Harmanec, Harmanec, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Nemce, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Tajov, Špania Dolina, Vlkanová, nachádzajúcich sa v rámci UMR. Prehľad maloplošných chránených území, ktoré sa nachádzajú resp. zasahujú do tohto priestorovo vymedzeného územia je uvedený v tabuľkovom prehľade.

Tab. Prehľad maloplošných chránených území riešeného územia

P.č.	Názov	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera	Katastrálne územie	Charakteristika, Predmet ochrany
1.	Badínsky prales	NPR	5 OP 4	30,03 OP 123,43	Badín	Ochrana ukážky pralesovitých klimaxových lesných spoločenstiev Kremnických vrchov bukového vegetačného stupňa so zastúpením všetkých troch základných vývojových štádií európskych pralesov.
2.	Baranovo	PR	5	15,83	Kostiviarska	CHÚ vyniká zachovalými pôvodnými lesnými spoločenstvami a vzácnymi biotopmi ohrozených a chránených živočíchov. Na severnej hranici svojho rozšírenia sa tu vyskytujú teplomilné mediteránne druhy.
3.	Harmanecká Harmanecká jaskyňa	NPP	5	-	Dolný Harmanec	Kvapľová jaskyňa je výsledkom korozívnej a erozívnej činnosti ponorných vôd v priebehu pliocénu, odrobovania a rútenia sa povaly a zo stien, čím predstavuje typ puklinovo- rútevej jaskyne v senilnom štádiu vývoja. Vytvorená je v stredno-triasových vápencoch v dvoch vývojových úrovniach. Z jej celkovej dĺžky 2 763 m je sprístupnených 720 m.
4.	Harmanecká tisina	NPR	5	20,04	Dolný Harmanec	Ochrana a štúdium dynamiky vývoja zachovalých lesných spoločenstiev jedľovo-

						bukového lesného vegetačného stupňa v rôznych vývojových štádiách s ohľadom na výskyt terciérneho reliktu tisu obyčajného (<i>Taxus baccata</i>), ktorý v tejto oblasti dosahuje najväčší prirodzený výskyt v Európe (roku 1979 1589 jedincov). Ochrana kraso-vých foriem georeliéfu. Vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.
5.	Harmanecký Hlboký jarok	PR	5	50,33	Dolný Harmanec	Územie predstavuje jeden z najväčších výskytov tisu obyčajného v oblasti Harmanca. Príklad v minulosti rozsiahlejšieho zastúpenia tisu v harmaneckých lesoch. PR je mimoriadne vhodná pre vedecký výskum, náučné a kultúrno-výchovné ciele.
6.	Horná Roveň	PP	4	1,51	Radvaň	Územie predstavuje pestrý súbor skalných útvarov, ktoré sú dokladom geologického vývoja a ukážkou geomorfologických procesov vo vulkanitoch Kremnických vrchov. Selektívnym zvetrávaním vulkanických brekcií sa vyformovali zaujímavé tvary.
7.	Jakub	CHA	4	12,7043	Kostiviarska	Ochrana teplomilných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev s vysokou druhovou diverzitou na relatívne malom území pozostávajúceho z pestrej mozaiky biotopov (kosené lúky, xerothermné stepi a lesostepi, pasienky, kroviny, lesíky) s výskytom mnohých ohrozených a chránených druhov živočíchov (hmyz, vtáky) a rastlín, predovšetkým z čeľade vstavačovitých.
8.	Králická tiesňava	PP	5	20,89	Králiky, Radvaň	Ochrana tiesňavy Farebného potoka so 7 m vysokým vodopádom v krasových dolomitoch s výskytom viacerých druhov chránených rastlín a živočíchov.
9.	Krásno	CHA	4	127,91	Dolný Harmanec	Predmetom ochrany sú charakteristické lesné spoločenstvá prestárlych

						porastov s výskytom vzácných druhov fauny a flóry tvoriace o.i. významnú generačnú lokalitu tetrova hlucháňa (<i>Tetrao urogallus</i>). Na území CHA sa vyskytujú charakteristickí zástupcovia západokarpatskej montánnej fauny. Bohatá je najmä fauna mäkkýšov a chrobákov s viacerými chránenými druhmi rodu <i>Carabus</i> . Hniezdi tu tiež veľké množstvo ďalších vzácných a ohrozených druhov vtákov (dravce, jariabok hôrny, sovy, lelek lesný, ďatle).
10.	Kremenie	PP	4	3,78	Horné Pršany	Zabezpečenie ochrany územia s pseudokrasovou jaskyňou, ktorá dokumentuje záverečné fázy postvulkanickej činnosti na území Kremnických vrchov s veľkou pestrosťou povrchových tvarov.
	Ľupčiansky skalný hrieb	PP	4	2,13	Slovenská Ľupča	Ochrana hribovitéch útvarov tvorených eocénymi zlepenkami pre účely vedeckého výskumu, študijné a osvetovo-výchovné ciele. Útvar je stále vo vývoji pokračujúcou eróziou, je porovnateľný s niektorými útvarmi pri Sulve na Považí a Markušovciach na východnom Slovensku.
	Mackov bok	PR	4	3,75	Slovenská Ľupča	Ochrana izolovanej lokality význačnej teplomilnej kveteny na vápencovom podloží s mimoriadne bohatým výskytom ponikleca slovenského (<i>Pulsatilla slavica</i>) sústredeným na pomerne malej rozlohe a na vedecko-výskumné, kultúrno-výchovné a náučné ciele.
	Malachovské skalky	CHA	4	11,4522	Radvaň	CHA je vyhlásený z dôvodu zabezpečenia ochrany jednej z najsevernejších lokalít rozšírenia teplomilných druhov fauny a flóry v okolí Banskej Bystrice a zároveň významnej krajinnej dominanty v bezprostrednej blízkosti urbanizovaného územia.
	Pavelcovo	PR	4	28,65	Uľanka,	PR je vyhlásená z dôvodu

					Kostiviarska	zabezpečenia ochrany prirodzených lesných spoločenstiev s koncentrovaným výskytom tisú obyčajného (<i>Taxus baccata</i>).
	Plavno	NPR	5	28,08	Šalková	CHÚ je zriadené na ochranu zachovalých lesných spoločenstiev s tisom obyčajným (<i>Taxus baccata</i> L.) vo Zvolenskej kotline. Hoci nejde o pôvodný prirodzený les, NPR je územím s výzretou fytocenózou a zoocenózou nadobúdajúcou charakter prirodzenej štruktúry.
	Podlavické výmole	CHA	4	26,77	Podlavice	CHA je vyhlásený z dôvodu zabezpečenia ochrany lesných spoločenstiev s koncentrovaným výskytom rastlinných druhov z čeľade vstavačovitých.
	Príboj	NPR	5	10,96	Šalková, Slovenská Ľupča	Je to jedna z najstarších PR na Slovensku. Vyhlásená je na ochranu prirodzeného súvislého porastu duba zimného (<i>Quercus petraea</i> L.) s prímiesou duba cerového (<i>Quercus cerris</i> L.), ktorý tu rastie na S okraji svojho rozšírenia, na vedeckovýskumné a náučné ciele.
	Svrčiník	NPR	5	222,49	Dolný Harmanec, Horný Turček, Čremošné, Horná Štubňa, Kordíky	Ochrana zachovalého komplexu klimaxových lesných spoločenstiev Kremnických vrchov vo 4. až 7. vegetačnom stupni s prirodzeným drevinovým zložením a typickou prirodzenou štruktúrou, miestami až pralesovitého charakteru, na ktoré sú viazané mnohé chránené a ohrozené druhy fauny montánneho stupňa Západných Karpát.
	Stará kopa	PR	4	4,53	Banská Bystrica	PR je vyhlásená z dôvodu zabezpečenia ochrany územia s izolovaným výskytom duba plstnatého (<i>Quercus pubescens</i>) a s hojným výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov.
	Šupín	PR	5	11,89	Slovenská Ľupča	PR predstavuje zachovalé 140 - ročné lesné spoločenstvá dealpínskych

						a holých bučín, s geomorfologicky významnými skalnými útvarmi ležiace na severo-východnom okraji Zvolenskej. kotliny. Hodnotu územia znásobuje výskyt viacerých významných druhov flóry a fauny.
	Tajovská kopa	PP	4	0,2719	Radvaň, Tajov	PP je zriadená na ochranu významnej geologickej lokality. Je to penovcové jednokaskádové svahové ložisko s vysokou a krátkou kaskádou so zvislým čelom (svah, suk), dôležité z hľadiska vedecko-výskumného, náučného a kultúrneho.
	Uňadovo	PR	4	3,58	Podlavice	PR je vyhlásená na ochranu bohatého výskytu tisú obyčajného (<i>Taxus baccata</i> L.) v porastoch prirodzeného lesa Starohorských vrchov.
	Urpínska lesostep	PR	4	5,02	Radvaň	PR je vyhlásená z dôvodu zabezpečenia ochrany lesostepi s výskytom veľkého množstva vzácných druhov hmyzu a zachovalých biotopov rastlín.
	Veporské skalky	PP	4	5,22	Ľubietová	Skalný výtvor charakteru hradieb predstavuje ojedinelý príklad geomorfologického útvaru tohto charakteru v sopečných horninách v rámci celého Slovenska. Je predurčený na bohatšie využitie i v rámci náučných trás vo vulkanickom komplexe Poľany.

Zdroj: RÚSES okr. Banská Bystrica

Ochrana drevín

Ochrana drevín podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny zabezpečuje legislatívnu ochranu drevín rastúcich mimo lesa (LPF) a ochranu chránených stromov, za ktoré sa môžu vyhlásiť kultúrne, vedecky, ekologicky, krajnotvorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradií.

Prehľad maloplošných chránených stromov riešeného územia vyhlásených podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, ktoré sa nachádzajú na území riešenom strategickým dokumentom je uvedený v tabuľkovom prehľade.

Tab. Prehľad chránených stromov riešeného územia vyhlásených podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny

EČ	Názov	Slovenské meno taxónu	Vedecké meno taxónu	Katastrálne územie
S 256	Banskobystrické ľaliovníky	ľaliovník tulipánokvetý	<i>Liriodendron tulipifera</i> L.	Banská Bystrica
S 372	Baranovské duby	dub cerový dub zimný	<i>Quercus cerris</i> L. <i>Quercus petraea</i> (Matt.) Liebl.	Špania dolina
S 482	Baza pri katolíckom gymnáziu	baza čierna	<i>Sambucus nigra</i>	Banská Bystrica
S 473	Brest na Bakossovej ulici	brest hrabolistý	<i>Ulmus minor</i> Mill.	Banská Bystrica
S 131	Duby pri zámku v Sovenskej Ľupči	dub lesný	<i>Quercus robur</i> L.	Slovenská Ľupča
S 304	Hruška pod Baranovom	hruška planá	<i>Pyrus pyraeaster</i> (L.) Burgsd.	Kostiviarska
S 16	Korvínova lipa	lipa veľkolistá	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Slovenská Ľupča
S 403	Sládkovičova lipa v Radvani	lipa veľkolistá	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Radvaň
S 258	Tis na katolíckom cintoríne	tis obyčajný	<i>Taxus baccata</i> L.	Banská Bystrica
S 257	Tis na Skuteckého ulici	tis obyčajný	<i>Taxus baccata</i> L.	Banská Bystrica
S 150	Tis v Tajove	tis obyčajný	<i>Taxus baccata</i> L.	Tajov
S 404	Uňadovský tis	tis obyčajný	<i>Taxus baccata</i> L.	Podlavice
S 255	Urpínska alej	agát biely javor poľný lipa	<i>Robinia pseudoacacia</i> L. <i>Acer campestre</i> L. <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. <i>Aesculus</i>	Banská Bystrica

5.2. Natura 2000

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najzázračnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

- osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: chránené vtáčie územia;
- osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: územia európskeho významu - pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území.

Chránené vtáčie územia

Na území okresu Banská Bystrica sa nachádzajú tri chránené vtáčie územia:

- SKCHVU018 Nízke Tatry
- SKCHVU022 Poľana
- SKCHVU033 Veľká Fatra

Do územia vymedzeného strategickým dokumentom z týchto chránených vtáčích území zasahuje iba SKCHVU033 Veľká Fatra.

SKCHVU033 Veľká Fatra (vyhláška MŽP SR č. 194/2010 Z. z.)

Chránené vtáčie územie Veľká Fatra sa vyhlasuje na účel zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov: sokola sťahovavého, jariabka hôrneho, lelka lesného, ďatľa trojprstého, výra skalného, sovy dlhochvostej, bociana čierneho, včelára lesného, žlny sivej, žltouchvosta lesného, muchára sivého, orla skalného, tetrova hoľniaka, tetrova hlucháňa, kuvika kapcavého, kuvika vrabčieho, ďatľa čierneho, ďatľa bielochrptého, muchárika bielokrkého a muchárika červenohrdlého a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Nachádza v okrese Martin v katastrálnych územiach Belá pri Necpaloch, Blatnica, Dulice, Folkušová, Necpaly, Nolčovo, Podhradie nad Váhom a Turčianske Jaseno, v okrese Turčianske Teplice v katastrálnych územiach Čremošné, Horná Štubňa, Horný Turček, Mošovce a Rakša, v okrese Banská Bystrica v katastrálnych územiach Dolný Harmanec, Donovaly, Harmanec, Kordíky, Motyčky, Staré Hory a Turecká a v okrese Ružomberok v katastrálnych územiach Liptovská Osada, Liptovské Revúce, Ľubochňa a Ružomberok. Chránené vtáčie územie má výmeru 47 445,0100 hektára

Územia európskeho významu

Na území okresu Banská Bystrica sa nachádzajú 26 území európskeho významu, z toho v území vymedzenom strategickým dokumentom sa z týchto území európskeho významu nachádzajú nasledujúce územia:

1. Alúvium Hrona	
Identifikačný kód:	SKUEV1303
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Brusno, Lučatín, Medzibrod, Slovenská Ľupča, Šalková Okres Brezno: Brezno, Nemecká, Podbrezová, Predajná, Ráztoka, Valaská
Výmera lokality:	245,853 ha
Stupeň ochrany:	2
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (91E0) a druhov európskeho významu: <i>Cottus gobio</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Eudontomyzon mariae</i> , <i>Hucho hucho</i> , <i>Lutra lutra</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i> .

2. Badínsky prales

Identifikačný kód:	SKUEV0044
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Badín
Výmera lokality:	154,019 ha
Stupeň ochrany:	4, 5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220) a druhov európskeho významu: <i>Bombina variegata</i> , <i>Boros schneideri</i> , <i>Buxbaumia viridis</i> , <i>Canis lupus</i> , <i>Lynx lynx</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Ursus arctos</i> .

2. Baranovo	
Identifikačný kód:	SKUEV0299
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Sásová, Nemce, Kostiviarska, Špania Dolina, Uľanka
Výmera lokality:	790,56 ha
Stupeň ochrany:	2, 4, 5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa (8160), Kyslomilné bukové lesy (9110), Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Vápnomilné bukové lesy (9150), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Nesprístupnené jaskynné útvary (8310), Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8210), Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnom podloží (dôležité stanovišťa vstavačovitých) (6210), Porasty borievky obyčajnej (5130) a druhov európskeho významu: <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Callimorpha quadripunctaria</i> , <i>Carabus variolosus</i> , <i>Cypripedium calceolus</i> , <i>Eriogaster catax</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Lynx lynx</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Phengaris nausithous</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Ursus arctos</i> , <i>Vertigo angustior</i> .

3. Harmanecký Hlboký jarok	
Identifikačný kód:	SKUEV0244
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Dolný Harmanec
Výmera lokality:	50,532 ha
Stupeň ochrany:	5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Vápnomilné bukové lesy (9150), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130).

4. Holý vršok	
Identifikačný kód:	SKUEV 0864
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Radvaň
Výmera lokality:	120,055 ha
Stupeň ochrany:	2
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka

Dôvod ochrany	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae) (6210) a Nížinné a podhorské kosné lúky (6510) a druhov európskeho významu: <i>Campanula serrata</i> .
---------------	--

5. Horná skala	
Identifikačný kód:	SKUEV 0858
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Badín, Kremnica
Výmera lokality:	120,055 ha
Stupeň ochrany:	4, 2
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Pôsobnosť ŠOP SR	CHKO Poľana
Dôvod ochrany	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Kyslomilné bukové lesy (9110), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180) a druhov európskeho významu: <i>Rosalia alpina</i> , <i>Carabus variolosus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Buxbaumia viridis</i> .

6. Iľiašská dolina	
Identifikačný kód:	SKUEV 0860
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Radvaň, Horná Mičiná, Vlkanová
Výmera lokality:	101,394
Stupeň ochrany:	2
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Dôvod ochrany	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Porasty borievky obyčajnej (5130), Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (*6210), Nížinné a podhorské kosné lúky (6510) a druhov európskeho významu <i>Lycaena dispar</i> , <i>Pulsatilla subslavica</i> .

7. Mackov bok	
Identifikačný kód:	SKUEV0149
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Slovenská Ľupča
Výmera lokality:	3,926 ha
Stupeň ochrany:	4
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu: Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (6210) a druhov európskeho významu: <i>Eriogaster catax</i> , <i>Lycaena dispar</i> a <i>Pulsatilla subslavica</i> .

8. Plavno	
Identifikačný kód:	SKUEV0199
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Šalková
Výmera lokality:	52,750 ha
Stupeň ochrany:	4, 5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130).

9. Príboj	
Identifikačný kód:	SKUEV0062
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Slovenská Ľupča, Šalková
Výmera lokality:	10,126 ha
Stupeň ochrany:	5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Teplomilné panónske dubové lesy (91H0) a Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130) a druhov európskeho významu: <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i> , <i>Rosalia alpina</i> .

10. Riečanské lúky	
Identifikačný kód:	SKUEV0861
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Riečka
Výmera lokality:	17,168 ha
Stupeň ochrany:	2
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovištia Orchideaceae) (6210) a Nížinné a podhorské kosné lúky (6510).

11. Svrčinník	
Identifikačný kód:	SKUEV0241
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Dolný Harmanec, Kordíky, Okres Turčianske Teplice: Čremošné, Horná Štubňa, Horný Turček
Výmera lokality:	219,835 ha
Stupeň ochrany:	5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Kyslomilné bukové lesy (9110), Horské smrekové lesy (9410), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130) a druhov európskeho významu: <i>Buxbaumia viridis</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Lynx lynx</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Ursus arctos</i> .

12. Šupín	
Identifikačný kód:	SKUEV0246
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Slovenská Ľupča
Výmera lokality:	12,653 ha
Stupeň ochrany:	5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu: Vápnomilné bukové lesy (9150) a Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8210) a druhov európskeho významu: <i>Pulsatilla subslavica</i> a <i>Rosalia alpina</i> .

13. Veľká Fatra	
-----------------	--

Identifikačný kód:	SKUEV0238
Katastrálne územie:	Okres Banská Bystrica: Dolný Harmanec, Staré Hory, Turecká, Okres Dolný Kubín: Kľačany, Okres Martin: Dulice, Folkušová, Belá, Blatnica, Turčianske Jaseno, Krpeľany, Necpaly, Nolčovo, Podhradie nad Váhom, Sklabinský Podzámok, Turčianska Štiavnička, Okres Ružomberok: Hubová, Liptovská Osada, Liptovské Revúce, Ľubochňa, Ružomberok, Stankovany, Okres Turčianske Teplice: Mošovce, Rakša
Výmera lokality:	43 600,81 ha
Stupeň ochrany:	2, 3, 4, 5
Časová doba platnosti podmienok ochrany:	od 1.1. do 31.12. každého roka
Odôvodnenie návrhu ochrany:	Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Penovcové prameniská (7220), Kosodrevina (4070), Prirodené dystrofné stojaté vody(3160), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Vápnomilné bukové lesy (9150), Spoločenstvá subalpínskych krovín (4080), Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty (6170), Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8210), Oligotrofné až mezotrofné vody s benthickou vegetáciou chár (3140), Vresoviská a spoločenstvá kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni (4060), Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovištia Orchideaceae) (6210), Horské kosné lúky (6520), Horské vodné toky a ich drevinná vegetácia so <i>Salix eleagnos</i> (3240), Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa (8160), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230), Horské smrekové lesy (9410), Slatiny s vysokým obsahom báz (7230), Nesprístupnené jaskynné útvary (8310), Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Dealpínske travinnobylinné porasty (6190), Karbonátové skalné sutiny alpínskeho až montánneho stupňa (8120), Kyslomilné bukové lesy (9110), Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (91E0) a druhov európskeho významu: <i>Adenophora lilifolia</i> , <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Callimorpha quadripunctaria</i> , <i>Campanula serrata</i> , <i>Canis lupus</i> , <i>arabus variolosus</i> , <i>Coenagrion ornatum</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Cyclamen fatrense</i> , <i>Cypripedium calceolus</i> , <i>Dianthus nitidus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , (<i>Lutra lutra</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Lynx lynx</i> , <i>Mannia triandra</i> , <i>Microtus tatricus</i> , <i>Myotis bechsteini</i> , <i>Myotis blythi</i> , <i>Myotis emarginatus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Phengaris nausithous</i> , <i>Pseudogauritina excellens</i> , <i>Pulsatilla slavica</i> , <i>Pulsatilla subslavica</i> , <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Romanogobio uranoscopus</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Triturus montandoni</i> , <i>Ursus arctos</i> , <i>Vertigo angustior</i> , <i>Vertigo geyeri</i> .

5.3. Územia chránené podľa medzinárodných dohovorov

Na území Slovenskej republiky platí niekoľko dôležitých medzinárodných zmlúv a dohovorov, ktoré majú za cieľ výraznejšie zachovanie svetového dedičstva na Zemi. Podľa nich sú vyčlenené chránené územia a lokality, ktoré nie sú kategóriou chráneného územia podľa zákona č. 543/2002 Z. z., ale tvoria významnú základňu pre rozvoj vedy a prezentácie ochrany prírody v zahraničí. Tieto územia môžu súčasne patriť aj do národnej sústavy chránených území, alebo do navrhovanej európskej súvislej sústavy chránených území NATURA 2000. Do Banskobystrického okresu zasahuje územie zaradené do programu Človek a biosféra (MaB) UNESCO, a to CHKO Poľana, ktorá bola do siete biosférických rezervácií MaB UNESCO zaradená v roku 1990. Toto územie sa nachádza mimo priestor riešený strategickým dokumentom.

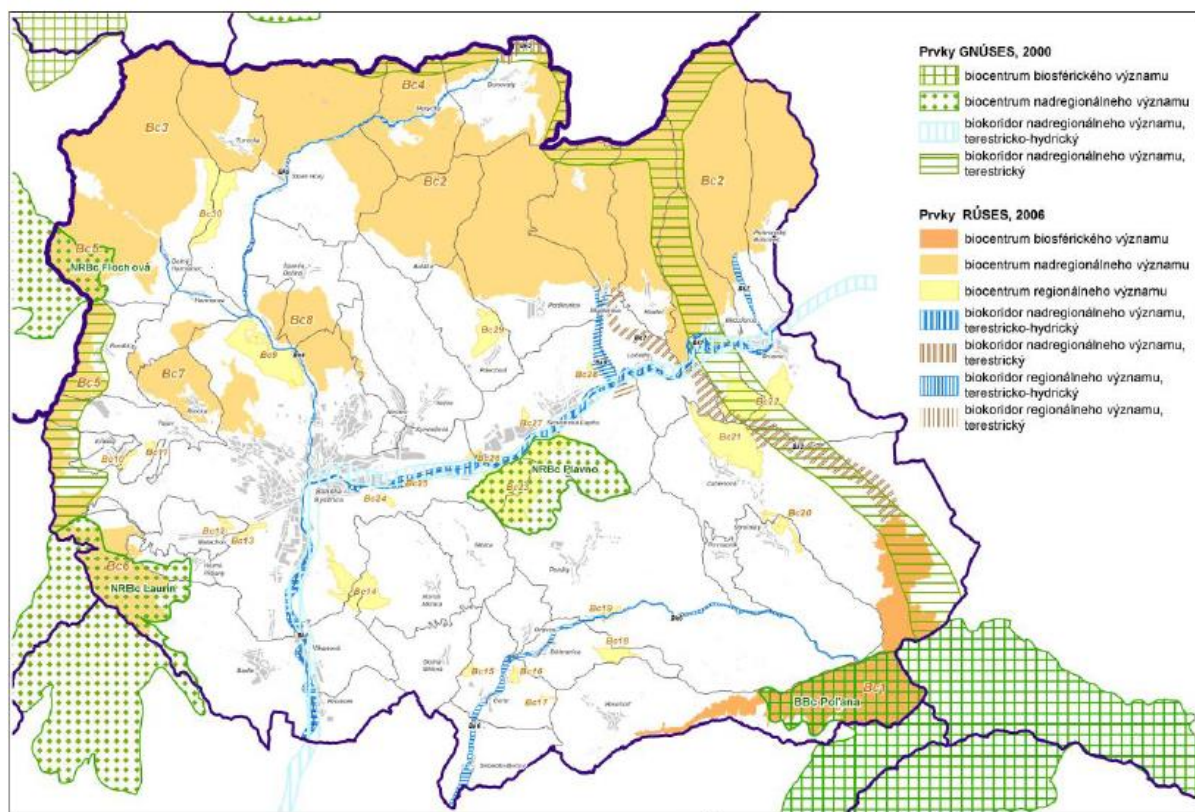
5.4. Územný systém ekologickej stability

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je zákonom NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov definovaný ako celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky, ktoré môžu mať nadregionálny, regionálny, alebo miestny význam.

ÚSES Banskobystrického kraja nadväzuje na Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability (GNÚSES, 1992). Ten vyčlenil biocentrá a biokoridory vyššej úrovne - nadregionálneho, provincionálneho a biosférického významu.

Na území okresu Banská Bystrica je podľa aktuálneho Regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) okresu Banská Bystrica (2006) 30 biocentier rôznych hierarchických úrovní a 8 biokoridorov regionálneho a nadregionálneho významu.

Obrázok - RÚSES okresu Banská Bystrica (2006) - prehľad prvkov RÚSES

Na území vymedzenom strategickým dokumentom sa z týchto prvkov RÚSES nachádzajú nasledujúce prvky RÚSES:

Biocentrá

Názov biocentra	Katastrálne územie	Charakteristika
Nadregionálne biocentrum - NRBC Baranovo	Špania Dolina, Uľanka, Kostiviarska, Sásová, Nemce	NRBC je charakteristické mozaikou zachovalých pôvodných lesných spoločenstiev (bukové lesy, sutinové lesy), skalných a lúčnych spoločenstiev na karbonátovom substráte s prevažne južnou expozíciou, ktoré predstavujú

		vzácne druhovo pestré biotopy ohrozených a chránených živočíchov a rastlín. Na kontakte Zvolenskej kotliny so Starohorským vrchmi dosahujú teplomilné mediteránne druhy severnú hranicu svojho rozšírenia. Jadrami NRBC sú PR Baranovo a CHA Jakub. NRBC je zároveň územím SKUEV. Výmera - 861 ha.
Nadregionálne biocentrum - NRBC6 <i>Horná Roveň - Badínsky prales - Horná skala</i>	Badín, Radvaň, Horné Pršany	Jadrami biocentra sú NPR Badínsky prales s jeho ochranným pásmom, novonavrhovaná SKUEV Horná skala a PP Horná Roveň. Hodnota územia ležiaceho v neovulkanických Kremnických vrchoch spočíva predovšetkým v zachovalých klimaxových lesných spoločenstvách bukového stupňa (lipovo- javorové sutinové lesy, bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, kyslomilné bukové lesy, javorovo- bukové horské lesy), spoločenstvách skalných stepí, lesostepí s viacerými chránenými živočíšnymi druhmi (relikty, endemity) z triedy obojživelníkov, vtákov a cicavcov. Výmera - 1 096 ha.
Nadregionálne biocentrum - NRBC5 <i>Kremnické vrchy</i>	Dolný Harmanec, Kordíky, Tajov, Radvaň	NRBC predstavuje zachovalé lesné klimaxové spoločenstvá montánneho stupňa (bukové, zmiešané bukové lesy, sutinové lesy, smrekové lesy) východných svahov hlavného chrbáta a rázsoch neovulkanického pohoria s výskytom endemických, chránených, ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov, ako aj druhov s fytoogeografickou hranicou rozšírenia. Jadrami NRBC sú PR Harmanecký Hlboký jarok, NPR Svrčinník a navrhované SKUEV Kremnická skala a SKUEV Kotelnica. NRBC siaha až do blízkosti zastavaných sídiel Kordíky a Dolný Harmanec. Výmera - 1 819 ha.
Nadregionálne biocentrum - NRBC7 <i>Riečka - Lackov Grúň - Košiar</i>	Riečka, Podlavice, Harmanec, Uľanka, Banská Bystrica	Jadrami sú SKUEV Riečka, CHA Podlavické výmole, PR Uňadovo. NRBC predstavuje lesné (sutinové lesy, bučiny, porasty s tisom obyčajným), lesostepné, nelesné xerothermné travobylinné a krovinné, skalné, druhovo bohaté biotopy prevažne na karbonátovom substráte s južnou expozíciou, ktoré sa vyznačujú zastúpením chránených rastlinných druhov, z ktorých početnosťou vyniká čelad' vstavačovitých. Územie je významné z hľadiska výskytu viacerých chránených druhov vtákov, obojživelníkov, plazov. Južný okraj NRBC je v kontakte so sídlami Riečka, Podlavice, Banská Bystrica a záhradkárskymi osadami. Výmera - 971 ha.
Nadregionálne	Dolný Harmanec,	NRBC sa vyznačuje mimoriadnou

biocentrum - <i>NRBc3 Veľká Fatra</i>	Turecká, Staré Hory	rozmanitosťou stanovišť rastlín a ich spoločenstiev, výskytom jedinečných druhových populácií a reliktných spoločenstiev. Niektoré druhy tu dosahujú geografické alebo výškové maximum v Západných Karpatoch, iné tu majú izolovaný výskyt v rámci Karpát. Početná je aj skupina endemických druhov a poddruhov. NRBc je jedným z najvýznamnejších refúgií veľkých mäsožravcov a ďalších typických horských druhov živočíchov Západných Karpát. Jadrami NRBc na území okresu sú NPR Harmanecká tisina, CHA Krásno a CHA Dekretov porast. NRBc je zároveň SKUEV. Výmera - 4 807 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc14 Iliašská a Peťovská dolina</i>	Horná Mičiná, Radvaň, Vlkanová	RBc je lokalitou vyznačujúca sa členitým reliéfom so suchomilnými lúčnymi spoločenstvami (reliktné dealpínske spoločenstvá, stanovištia vstavačovitých) so zastúpením rozptýlenej i skupinovej nelesnej drevinovej vegetácie a spoločenstvami bukových lesov i teplomilných dúbav. Jadrom RBc je PR Kozlinec. Územie je zároveň novonavrhovanou SKUEV. Výmera - 245 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc28 Lúky za hradom Slovenská Ľupča</i>	Slovenská Ľupča	RBc pozostáva zo suchomilných travinnobylinných a krovinových biotopov na vápnom podlaží s J až Z expozíciou svahov nad úrovňou Hrona, s výskytom chránených rastlinných druhov (poniklec prostredný <i>Pulsatilla subslavica</i>). Výmera - 8,7 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc27 Mackov bok</i>	Slovenská Ľupča	Jadrom RBc je PR. Ide o lokalitu cenných xerothermných lúčnych a krovinových spoločenstiev nad úrovňou Hrona na vápencovom podlaží s výskytom chránených druhov rastlín (poniklec slovenský) a živočíchov z radu Lepidoptera. Súčasťou RBc v kontakte s úrovňou sú aj lesné spoločenstvá v kategórii ochranný les. Výmera - 9,8 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc12 Malachovské lúky I</i>	Malachov	RBc predstavuje zachovalé lúčne spoločenstvá na karbonátovom substráte na J a JV svahoch na PPF s malým zastúpením líniovej a skupinovej nelesnej drevinovej vegetácie (suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnom podlaží, nížinné a podhorské kosné lúky, pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i>). Územie je v kontakte so sídlom. Výmera - 16,9 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc13 Malachovské lúky II</i>	Radvaň	RBc predstavuje zachovalé lúčne a skalné spoločenstvá na karbonátovom substráte na PPF s väčším podielom skupinovej nelesnej drevinovej vegetácie, najmä na strmších častiach S a SZ svahov (suchomilné travinnobylinné a

		krovinové porasty na vápnitom podloží, nížinné a podhorské kosné lúky, pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i>, karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou). Jadrom je PR Malachovské skalky, územie je súčasťou SKUEV. Nachádza sa v bezprostrednej blízkosti stále sa rozširujúcich zastavaných plôch a záhradkárskej osady. Výmera - 21,9 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc25 Majerská jelšina</i>	Banská Bystrica, Šalková	RBc predstavuje zachovalé porasty lužných lesov (lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy) na nive Hrona pri úpätí svahu. Na lokalitu nadväzuje plocha ornej pôdy. Plocha RBc je navrhovaným SKUEV. Výmera - 1,9 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc10 Kráľická tiesňava</i>	Tajov, Králiky, Radvaň	Predstavuje špecifické biotopy v tiesňave Farebného potoka v krasových dolomitoch s výskytom viacerých chránených rastlinných a živočíšnych druhov. Územie je LPF, prevažne v kategórii ochranný les. RBc je v kontakte so zastavaným územím sídla Králiky. Výmera - 20,9 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc9 Pavelcovo</i>	Uľanka, Kostiviarska	Jadrom RBc je PR Pavelcovo a jeho OP. Územie na LPF tvoria prirodzené lesné porasty na prevažne karbonátovom substráte SV orientovaných svahov Starohorských vrchov s výskytom tisu obyčajného, ktorý na území PR vytvára súvislé plochy alebo skupiny, na ostatnom území RBc sa vyskytuje jednotlivo (celkovo viac ako 8000 jedincov). Porasty sú tvorené bučinou, lipovou bučinou, lipovou javorinou, deaplínskou bučinou. Výmera - 333 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc23 Plavno - Šupín</i>	Šalková, Poniky, Slovenská Ľupča	Jadrami RBc je NPR Plavno a PR Šupín. Územie predstavuje zachovalé bukové porasty (vápnomilné bukové lesy, bukové a jedľové kvetnaté lesy) a porasty s tisom obyčajným na karbonátovom podloží S až Z orientovaných svahov vo Zvolenskej kotline. Hodnotu územia znásobuje výskyt viacerých chránených druhov flóry (<i>Cypripedium calceolus</i>, <i>Pulsatilla subslavica</i>) i fauny. Výmera - 604 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc23 Príboj</i>	Šalková, Slovenská Ľupča	duba zimného s prímiesou duba cerového na južných a juhovýchodných svahoch nad nivou Hrona, čo predstavuje severný okraj jeho rozšírenia. Územie RBc zodpovedá rozsahom PR, je zaradené v kategórii ochranný les. Na dubiny je viazaný výskyt viacerých chránených druhov, najmä chrobákov a netopierov. RBc je v blízkosti urbanizovaných plôch (priemyslená zóna Slovenskej Ľupče, sídlo Šalková, cesta I. a III. triedy, regionálna skládka TKO). Výmera - 10 ha.
Regionálne biocentrum -	Banská Bystrica	Jadrom RBc je PR Stará kopa.

<i>RBc24 Stará kopa</i>		Biocentrum predstavuje xerothermné lesné spoločenstvá na juhozápadne orientovanom svahu kóty Stará kopa s výskytom duba plstnatého (<i>Quercus pubescens</i>), ktorý tu má izolovanú, na sever vysunutú lokalitu. Územie sa vyznačuje hojným výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov. Výmera - 12,9 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc11 Tajovská lúka</i>	Tajov	RBc predstavuje predovšetkým hodnotné druhovo bohaté nelesné xerothermné krovinné a travobylinné porasty na vápnitom podloží severne orientovaného svahu, ktoré sú charakteristické výskytom chránených druhov flóry (<i>Cypripedium calceolus</i>). Územie je v kontakte so záhradkárskou osadou, leží v blízkosti sídla a štátnej cesty III. triedy. Výmera - 10 ha.
Regionálne biocentrum - <i>RBc30 Japeň</i>	Dolný Harmanec, Staré Hory	RBc predstavuje zachovalé lesné spoločenstvá (prevažne horské javorovo-bukové lesy) s prechodom do horských lúčnych spoločenstiev s vhodnými podmienkami na rozvoj populácie lesných kurovitých vtákov, dutinových hniezdičov, sov, netopierov, veľkých šeliem a iných vzácnych druhov živočíchov a rastlín. RBc je zároveň súčasťou OP NP Veľká Fatra a CHVÚ Veľká Fatra. Výmera - 266,9 ha.

Biokoridory

Názov biokoridoru	Charakteristika
Nadregionálny biokoridor - <i>NRBk1 Hron</i>	NRBk je v kontakte s NRBC Ďumbierske Nízke Tatry, RBc Šupín - Plavno a v jeho trase sa nachádza RBc Majerská jelšina. Územie NRBk je vymedzené na nive Hrona mimo zastavaných území a zahŕňa lužné lesy, slatiny, rašeliniská, vlhkomilné a lúčne spoločenstvá s nelesnou drevinou vegetáciou. Hydricko-terestrický NRBk je významným NRBk je v kontakte s NRBC Ďumbierske Nízke Tatry, RBc Šupín - Plavno a v jeho trase sa nachádza RBc Majerská jelšina. Územie NRBk je vymedzené na nive Hrona mimo zastavaných území a zahŕňa lužné lesy, slatiny, rašeliniská, vlhkomilné a lúčne spoločenstvá s nelesnou drevinou vegetáciou. Hydricko-terestrický NRBk je významným vodivým prvkom pre šírenie teplomilných rastlinných druhov, ktoré sa šíria až do okresu Brezno, preto naň nepriamo nadväzujú aj RBc Mackov bok, RBc Príboj, RBc Stará kopa, RBc Malachovské lúky a RBc Iliašská a Peťovská dolina. NRBk plní funkciu hydricko-terestrického biokoridoru.
Regionálny biokoridor - <i>RBk4 Tok Bystrica</i>	RBk vedie na hornom toku Bystrice úzkou dolinou so sústredenými sídlami Dolný Harmanec, Harmanec s priemyselným areálom, na ktorý po stranách nadväzujú súvislé lesné komplexy. Od sútoku so Starohorským potokom vedie prevažne urbanizovaným prostredím sídiel Uľanka, Kostiviarska a najmä Banská Bystrica, pričom na strednom toku Bystrice je niva v kontakte s NRBC Baranovo a RBc Pavelcovo. RBk plní funkciu hydricko-terestrického biokoridoru.
Regionálny biokoridor -	RBk vedie spod Novej hole cez územie SKUEV a prechádza

<i>RBk5 Starohorský potok</i>	najskôr lúčno-lesnou krajinou rekreačného areálu Donovál a Motyčiek, na viacerých úsekoch chýba sprievodná vegetácia toku. Na stredom a dolnom toku vedie úzkou dolinou v kontakte s lesnými plochami a prechádza sídlom Staré Hory. Okrem nevelkého úseku v hornej časti toku vedie RBk popri frekventovanej ceste I. triedy Banská Bystrica - Ružomberok cez sedlo Donovaly. RBk je v kontakte s NRBC Zvolen, NRBC Ďumbierske Nízke Tatry, NRBC Veľká Fatra a napája sa na RBk Bystrica. RBk plní funkciu hydricko-terestrického biokoridoru.
Regionálny biokoridor - RBk8 <i>Ďumbierske Nízke Tatry - Lúky za hradom Slovenská Ľupča - Zelenovo</i>	RBk spája NRBC Ďumbierske Nízke Tatry, RBk Lúky za hradom Slovenská Ľupča. Nadväzuje na NRBC Ďumbierske Nízke Tatry - Poľana. Vedie nivou a lúčno-lesnou krajinou nad údolím Moštenického potoka a naprieč križuje dolinu Hrona medzi sídlami Slovenská Ľupča a Lučatín. Po ľavej strane Hrona nie je vzhľadom na charakter lesnej krajiny vymedzený. RBk na pravej strane Hrona plní funkciu terestricko-hydrického biokoridoru, jeho pokračovanie po ľavej strane smerom na Zelenovo má charakter terestrického biokoridoru, ktorý nie je vyšpecifikovaný.

Genofondovo významné lokality

Na území vymedzenom strategickým dokumentom sa nachádzajú nasledujúce genofondovo významné lokality (G) vymedzené RÚSES okresu Banská Bystrica:

Názov GL	Katastrálne územie	Charakteristika
<i>G10 Baranovo - Horný diel 1</i>	Špania Dolina	lúčne spoločenstvá na vrcholovej lokalite - súčasťou SKUEV
<i>G10 Baranovo - Horný diel 2</i>	Špania Dolina	lúčne spoločenstvá na vrcholovej lokalite - súčasťou SKUEV
<i>G18 Baranovo pod vedením</i>	Sásová	účne spoločenstvá so sukcesným zárastom - súčasťou SKUEV
<i>G2 Dolný Harmanec</i>	Dolný Harmanec	pôvodne podmáčaná časť územia na úpätí svahu vodou z vyvieracky v doline Rakytov, jeho prehĺbením a prehradením vznikla vodná plocha s max. hĺbkou 0,5 m, ktorá postupne zarastá prirodzenou vegetáciou. Ide o stále sa vyvíjajúci pestrý horský vodný ekosystém bohatý na vodné bezstavovce, chrobáky, obojživelníky (<i>Rana temporaria</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Bufo bufo</i> , <i>Triturus montandonii</i> , <i>Triturus alpestris</i> , <i>Triturus vulgaris</i>), vyskytujú sa tu lesné vtáky (<i>Motacilla cinerea</i> , <i>Ficedula albicollis</i>), vzácne i ohrozený <i>Ciconia nigra</i> .
<i>G17 Jakub Baranovo Rovne</i>	Kostiviarska	lúčne spoločenstvá, - súčasťou SKUEV
<i>G12 Jakub 1</i>	Kostiviarska	xerothermné spoločenstvá na JZ svahu súčasťou SKUEV, súčasťou CHA
<i>G13 Jakub 2</i>	Kostiviarska	xerothermné spoločenstvá, súčasťou SKUEV, súčasťou CHA
<i>G14 Jakub 3</i>	Kostiviarska	xerothermné spoločenstvá, súčasťou SKUEV, súčasťou CHA
<i>G15 Jakub 4</i>	Kostiviarska	xerothermné spoločenstvá na JZ svahu, súčasťou SKUEV, zasahuje do CHA
<i>G16 Jakub 5</i>	Kostiviarska	xerothermné spoločenstvá, súčasťou SKUEV, súčasťou CHA

<i>G11 Jakub mimo CHA</i>	Kostiviarska	xerothermné spoločenstvá na JZ svahu, súčasťou SKUEV
<i>G59 Ľupčiansky skalný hrič</i>	Slovenská Ľupča	xerothermné spoločenstvá lokalita zasahuje do PP
<i>G64 Mackov bok</i>	Slovenská Ľupča	xerothermné spoločenstvá - väčšina územia je súčasťou PR
<i>G21 Nemce</i>	Selce	xerothermné spoločenstvá na južne orientovanom svahu Kajchiara s výskytom vzácnych druhov flóry a fauny, napr. veternica lesná (<i>Anemone sylvestris</i>)
<i>G60 Podkonice gačiny</i>	Slovenská Ľupča	xerothermné rastlinné spoločenstvá s výskytom vzácnych druhov flóry a fauny, napr. veternica lesná (<i>Anemone sylvestris</i>), ľan žltý (<i>Linum flavum</i>)
<i>G20 Selce Kajchiar</i>	Selce	xerothermné spoločenstvá na západne orientovanom svahu Kajchiara
<i>G65 Selce - skládka TKO</i>	Šálková	lúčne spoločenstvá v blízkosti regionálnej skládky TKO
<i>G56 Slovenská Ľupča - Za hradom</i>	Slovenská Ľupča	xerothermné spoločenstvá na vápniťom podloží - súčasťou SKUEV
<i>G61 Slovenská Ľupča - penovcové pramenisko</i>	Slovenská Ľupča	mokradňová lokalita v doline Ľupčice s travinno-bylinným porastom
<i>G57 Slovenská Ľupča - pri ceste</i>	Slovenská Ľupča	xerothermné spoločenstvá v kontakte s intenzívne obhospodaroványmi plochami
<i>G58 Slovenská Ľupča - pahorok</i>	Slovenská Ľupča	xerothermné spoločenstvá v kontakte s ornou pôdou, pravidelne kosené - súčasťou SKUEV
<i>G4 Uľanka - Pod končítym</i>	Uľanka	lúčne spoločenstvá, - súčasťou SKUEV
<i>G8 Uľanka - Pod končítym</i>	Uľanka	lúčne spoločenstvá južne orientovanej rázsochy nad sútokom Bystrice a Banského potoka - súčasťou SKUEV
<i>G7 Uľanka - Banské</i>	Uľanka	lúčne spoločenstvá, - súčasťou SKUEV
<i>G6 Uľanka - dolná lúka</i>	Uľanka	lúčne spoločenstvá, - súčasťou SKUEV
<i>G5 Uľanka - Pod tunelom</i>	Uľanka	lúčne spoločenstvá, - súčasťou SKUEV
<i>G68 Urpínska lesostepm</i>	Radvaň	lesostep na južných a juhozápadných svahoch Urpína s výskytom veľkého množstva vzácnych a ohrozených druhov hmyzu (predovšetkým pavúkov a chrobákov) a zachovalých biotopov rastlín s chránenými druhmi, vrátane viacerých druhov z čeľade vstavačovitých

5.5. Pamiatkovo chránené územia

Ťažiskovým priestorom zachovaného historicko-kultúrneho dedičstva sú hornaté územia centrálnej časti kraja s rozvinutou ťažbou rúd už v 14. až 18. storočí so slobodnými kráľovskými mestami Banská Belá, Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Kremnica, Krupina, Ľubietová, Nová Baňa a Zvolen.

Základ historických sídelných štruktúr v krajine predstavujú nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej len „kultúrne pamiatky“), ktoré sú evidované v Ústrednom

zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok a na ochranu ktorých slúži zákon NR SR č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu (pamiatkový zákon) v znení neskorších predpisov a všeobecne záväzné právne predpisy na jeho vykonanie. Okrem nehnuteľných kultúrnych pamiatok je pamiatkový fond v zmysle vyššie uvedenej legislatívy chránený aj plošne prostredníctvom vyhlásených chránených pamiatkových území – pamiatkových zón (PZ), pamiatkových rezervácií (PR) a ochranných pásiem (OP), ktoré je potrebné rešpektovať pri koncepčných rozvojových zámerov urbanistického rozvoja kraja. Ďalším limitujúcim faktorom v rámci rozvojových zámerov kraja sú existujúce, resp. predpokladané archeologické náleziská, kde by v rámci odborne neusmerneného zásahu do terénu mohlo dôjsť k ich likvidácii, na tieto sa taktiež vzťahuje zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. V riešenom území sa nachádzajú 2 pamiatkové rezervácie.

V okrese Banská Bystrica sa nachádza 375 kultúrnych pamiatok a 506 pamiatkových objektov.

V priestore strategickým dokumentom riešeného územia sa nachádzajú 2 pamiatkové rezervácie:

- Banská Bystrica (mestská - MPR) vyhlásená 18. 05. 1995
- Špania dolina ľudového staviteľstva - PRLS) vyhlásená 10. 01. 1979

Počet nehnuteľných kultúrnych pamiatok v pamiatkových rezerváciách:

- Banská Bystrica (mestská - MPR) 199
- Špania dolina ľudového staviteľstva - PRLS) 83

Významným princípom ochrany pamiatkových území a nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok je vyhlásenie ich ochranných pásiem so stanovením podmienok ochrany a činností v takto stanovenom území. V riešenom území sú vyhlásené tieto ochranné pásma národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových území:

- Banská Bystrica - Radvaň, Kaštieľ s areálom, evanjelický kostol, pomník, (PÚ-06/1839-4/9886/KOW)
- Hronsek, Areál dreveného kostola a zvonice (PÚ-06/31-1/69/KOW)
- Banská Bystrica, Pamiatková rezervácia Banská Bystrica (PÚ-08/70-21/6722/And)

Pamiatkovo chránené hrady:

- Mestský hrad Banská Bystrica

Archeologické lokality: Na území okresu Banská Bystrica sú evidované významné archeologické náleziská z rôznych historických období. Ich lokalizácia a špecifikácia je k dispozícii na Krajskom pamiatkovom úrade v Banskej Bystrici. Ochranu archeologických nálezísk špecifikuje zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu (pamiatkový zákon) v znení neskorších predpisov.

5.6. Chránené vodohospodárske oblasti, vodné zdroje a ich ochranné pásma

Ochrana vody vyplýva zo zákona č.364/2004 Z.z. o vodách (vodný zákon) - jeho piatej časti, ktorá pojednáva o ochrane vodných pomerov a vodárenských zdrojov a zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Chránené vodohospodárske oblasti (CHVO)

CHVO je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd a môže sa v nej vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná

ochrana povrchových a podzemných vôd, ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie a obnovy zásob.

Do riešeného územia zasahujú:

- CHVO Veľká Fatra
- CHVO Nízke Tatry - západná časť

Tab.: Chránené vodohospodárske oblasti(CHVO) riešeného územia

Názov CHVO	Plocha CHVO (km ²)	Využiteľné množstvo (m ³ /s)		
		povrchové	podzemné	spolu
Veľká Fatra	644	0,97	2,98	3,95
Nízke Tatry - západná časť	358	-	2,50	2,50

Zdroj : SHMÚ

Vodárenské toky

Vodárenské toky sú vodné toky, alebo ich úseky, ktoré sa využívajú alebo môžu využívať ako vodárenské zdroje na odber pre pitnú vodu. Povodím vodárenského toku je územie, z ktorého celý povrchový odtok prirodzene vteká do vodného toku k profilu vymedzujúcemu skončenie vodárenského toku. Vodohospodársky významnými tokmi sú hraničné toky, vodárenské toky, vodné toky s plavebným využitím, vodné toky s významným odberom pre priemysel a poľnohospodárstvo a vodné toky využívané na iné účely (využívanie hydroenergetického potenciálu, vhodné pre život rýb a ich reprodukciu alebo vhodné na rekreáciu). Vyhláška MŽP SR č. 211/2005 Z.z. ustanovuje zoznam vodárenských tokov a vodohospodársky významných tokov.

V území riešenom strategickým dokumentom sa vodárenské toky nenachádzajú.

Vodohospodársky významné toky

Zoznam vodohospodársky významných vodných tokov je uvedený vo vyhláške MŽP SR č. 211/2005 Z. z. (Príloha č. 1), ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov. Do zoznamu vodohospodárskych významných vodných tokov je na Slovensku zaradených 586 vodných tokov, z toho sa na území Banskobystrického kraja nachádza celkovo 82 vodohospodársky významných tokov.

V strategickom dokumentom dotknutom území k vodohospodárskym významným vodným tokom patria:

- Bystrica
- Harmanec
- Starohorský potok
- Tajovský potok

Ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov a prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd

Ochranné pásmo prírodných liečivých zdrojov a zdrojov prírodných minerálnych vôd je územie, v ktorom sa určujú konkrétne opatrenia a podmienky v záujme zachovania kvantitatívnych a kvalitatívnych hodnôt a racionálneho využitia prírodných liečivých zdrojov a zdrojov prírodných minerálnych vôd, vyhlasuje sa v súlade s § 66 zákona č. 538/2005 Z .z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení

niektorých zákonov. Ochranné pásmo sa určuje spravidla v troch stupňoch na základe odborného hydrogeologického návrhu obsahujúceho konkrétne opatrenia na vnútornú a vonkajšiu ochranu týchto zdrojov vyplývajúcu z hydrogeologickej štruktúry a režimu prúdenia podzemných vôd. Ochranné pásmo (OP) I. stupňa chráni výberovú oblasť, OP II. stupňa chráni akumuláciu oblasť a OP III. stupňa chráni infiltračnú oblasť.

V strategickom dokumente dotknutého územia sa nenachádzajú žiadne prírodné liečivé zdroje ani prírodné zdroje minerálnych stolových vôd, nenachádzajú sa tu ani ich ochranné pásma.

Ochranné pásma vodárenských zdrojov

Ochranné pásmo vodárenských zdrojov sa určuje na ochranu využiteľného množstva, kvality a zdravotnej bezchybnosti vodárenského zdroja vo vzťahu k prírodným pomeroch a vo vzťahu k vplyvom z ľudskej činnosti pre všetky vodárenské zdroje podzemných a povrchových zdrojov. Ochranné pásma vodárenských zdrojov sa určujú na základe zákona o vodách a podľa vyhlášky MŽP SR č.29/2005 Z. z. a môžu byť určené v troch stupňoch (I. - III.) podľa prílohy č. 2 tejto vyhlášky. Rozhodnutím o určení ochranných pásiem vodárenského zdroja sa určia ich hranice a spôsob ochrany teda aj zákazy a obmedzenia činností, ktoré poškodzujú alebo ohrozujú množstvo, kvalitu vody ako aj zdravotnú nezávadnosť zdroja, prípadne iné opatrenia, ktoré je potrebné v ochrannom pásme vykonať.

Tab.: Vyhlásené ochranné pásma vodárenských zdrojov riešeného územia

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Číslo rozhodnutia	Dátum rozhodnutia
Banská Bystrica	Laskomerské pramene 1 - 21	2000/02773/08 Dj	31.10.2000
Banská Bystrica	DVZ Iliaš	678/1988 Dš	16. 5.1988
Banská Bystrica	Jergaly – St.mlyn, Čunderlík, Štubne, Jergaly, Podzemný tok	490/404.4/1986	1. 7.1986
Banská Bystrica	Harmanec –Zalámaná, Čierne, V.a M.Cenovo, Matanovo	1165/403.1/1988	30. 4.1988
Banská Bystrica	Tunel	2148/2429/404.4/1993	27. 9.1993
Banská Bystrica	Tajov - Sokolie	1166/1996 Dš	
Banská Bystrica	Sásová -Grunty	2037/1988 Dš	8.11.1988
Banská Bystrica	Sásová -Štepnica	3354.2/1994 Dš	10.11.1994
Banská Bystrica	Šalková -Teplica	2049/1988 Dš	17.11.1988
Banská Bystrica	Skubín -Horný a dolný prameň	2040/1988 Dš	26.10.1988
Dolný Harmanec	Pod Jastrabou skalou, Dolný	1451/1988 Dš	17.11.1988
Kordíky	Pod dolinkou, Pri vodojeme	2039/1988	1.11.1988
Králiky	Čutková	97/08338/2-Kv	22. 9.1998
Králiky	Stredný, Stádlo	2149/1988-Dj	18.11.1988
Riečka	Posviacaná	1337/1987 - Dš	25. 9.1987
Selce -Šachtičky	V Selčianskej doline	1662/1988 - Dš	14.10.1988
Selce	Zábrež, Jelšiny	337/1987 - Dš	8. 7.1987
Slovenská Ľupča	Ľadová studňa	1705/1988 - Dj	10.11.1988
Špania Dolina	Tajch, Pri vodojeme	2043/1988	27.10.1988
Tajov	DVZ 1 - 6	1541/1979 - Dš	10. 9.1979
Tajov	Studenô, Jabříková	775/1988 Z	25.10.1988
Vlkanová	Tri studne	427/87-1-Dš	4. 6.1987

Zdroj: RÚSES okresu Banská Bystrica

Banská Bystrica (k.ú.: Banská Bystrica, Radvaň, Kostiviarska, Sásová, Podlavice, Kremnička, Senica, Šalková, Uľanka) a obcí Badín, Dolný Harmanec, Harmanec,

Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Nemce, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Tajov, Špania Dolina, Vlkanová,

Citlivé a zraniteľné oblasti

Citlivé a zraniteľné oblasti ustanovuje nariadenie vlády SR č.617/2004 Z. z. podľa § 33 a 35 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách. Podľa tohto nariadenia sú za citlivé oblasti vyhlásené vodné útvary povrchových vôd, v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiadúcemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd. Citlivé oblasti sú pravidelne vyhlasované a prehodnocované podľa kritérií uvedených v prílohe č. 3 vodného zákona. Podľa NV SR č. 617/2004 Z. z. sa za citlivé oblasti ustanovujú vodné útvary povrchových vôd, ktoré sa nachádzajú na území Slovenskej republiky, alebo týmto územím pretekajú.

V rámci riešeného územia sa medzi zraniteľné územia zaraďuje k. ú. obce Badín a Selce, kde sa nachádzajú produkčné bloky zaradené do niektorej z kategórií obmedzení hospodárenia a tiež medzi zraniteľné oblasti môžeme zaradiť aj južnú časť katastra Banskej Bystrice, kde sa na malom úseku nachádzajú produkčné bloky zaradené do kategórie s najnižším stupňom obmedzenia hospodárenia.

5.7. Chránené ložiskové územia, dobývacie priestory a prieskumné územia

V riešenom a dotknutom území sa nachádzajú niektoré evidované prieskumné územia, chránené ložiskové územia a aj dobývacie priestory, na ktorých ochranu a využívaníu nerastného bohatstva sa vzťahuje ochrana v zmysle zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov, zákon č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej správe v znení neskorších predpisov a nariadenie vlády SR č. 520/1991 Zb. o podmienkach využívania ložísk nevyhradených nerastov.

Tab.: Chránené ložiskové územia v riešenom a dotknutom území

Číslo	Názov CHLÚ	Nerast	Katastrálne územie	Organizácia
3	Badín I - Skalica	andezit	Badín	STAVMEZ, s.r.o., Bratislava
140	Horné Pršany	dolomit	Horné Pršany	Bez organizácie
24	Králiky	pieskovec	Králiky	Králiky, Radvaň, Fabriková
82	Malachov	Hg rudy	Malachov, Radvaň	Rudné bane š.p., Banská Štiavnica
153	Malachov	Hg rudy	Malachov, Radvaň, Badín	Rudné bane š.p., Banská Štiavnica
80	Selce	vápenec	Selce	Miroslav Greško - Bielostav, Tajov 1, 976 34 Tajov
239	Slovenská Ľupča	Vápenec	Slovenská Ľupča	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava
214	Šáľková	dolomitický vápenec	Šáľková	KARTIK s. r. o. Banská Bystrica
52	Špania Dolina I	Cu rudy	Špania Dolina	Rudné bane, š.p. Banská Štiavnica
53	Špania Dolina I	Cu rudy	Špania Dolina	Rudné bane, š.p. Banská Štiavnica
181	Špania Dolina II	Cu rudy	Špania Dolina	Rudné bane, š.p. Banská

				Štiavnica
--	--	--	--	-----------

Zdroj: ObBÚ Banská Bystrica

Tab.: Dobývacie priestory v riešenom a dotknutom území

Číslo	Názov CHLÚ	Nerast	Katastrálne územie	Organizácia
3	Badín I - Skalica	andezit	Badín	STAVMEZ, s.r.o., Bratislava
140	Horné Pršany	dolomit	Horné Pršany	Bez organizácie
24	Králiky	pieskovec	Králiky	Bez organizácie
80	Selce	vápenec	Selce	Miroslav Greško - Bielostav, Tajov 1, 976 34 Tajov
163	Šáľková	dolomitický vápenec	Šáľková	KARTIK s. r. o. Banská Bystrica
53	Špania Dolina I	Cu rudy	Špania Dolina	Rudné bane, š.p. Banská Štiavnica
106	Uľanka	kremité piesky	Uľanka	Miroslav Greško - BIELOSTAV, Tajov

Zdroj: ObBÚ Banská Bystrica

6. Možné riziká súvisiace s uplatňovaním strategického dokumentu

Samotný dokument PUM funkčného územia krajského mesta Banská Bystrica bol koncipovaný tak, aby boli prípadné riziká čo najviac eliminované a preto sa nepredpokladajú významnejšie riziká spojené s uplatňovaním strategického dokumentu vo vzťahu k životnému prostrediu a verejnému zdraviu. Napĺňanie strategických cieľov, týkajúcich sa rozvojových aktivít v podobe konkrétnych investičných zámerov, bude podrobené posúdeniu vplyvov na životné prostredie (EIA) v zmysle platnej legislatívy pred ich povolením na základe vlastných projektov, čo prispeje k eliminácii prípadných rizík.

V prípade rozhodnutia príslušného orgánu bude vypracovaná Správa o hodnotení strategického dokumentu podľa Prílohy č. 4 zákona č. 24/2006 Z. z. posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá podrobne vyhodnotí strategický dokument "Plán udržateľnej mobility funkčného územia krajského mesta Banská Bystrica" z hľadiska jej vplyvov na životné prostredie a verejné zdravie a prípadne bude obsahovať detailný popis možných rizík a ich hodnotenie.

7. Vplyvy na životné prostredie presahujúce štátne hranice

Vzhľadom na charakter predmetného strategického dokumentu i jeho polohu v rámci územia Slovenskej republiky (Banská Bystrica a nadväzujúce okolie) sa vplyvy na životné prostredie presahujúce štátne hranice nepredpokladajú.

IV. DOTKNUTÉ SUBJEKTY

Vzhľadom na charakter predmetného strategického dokumentu i jeho polohu v rámci územia Slovenskej republiky (Banská Bystrica a nadväzujúce okolie) sa vplyvy na životné prostredie presahujúce štátne hranice nepredpokladajú.

1. Vymedzenie dotknutej verejnosti vrátane jej združení

Dotknutou verejnosťou pri posudzovaní vplyvov strategických dokumentov je verejnosť, ktorá má záujem alebo môže mať záujem o prípravu strategických dokumentov pred ich schválením (§ 6a zákona NR SR č. 24/2006 Z. z.). Medzi dotknutú verejnosť pri posudzovaní strategických dokumentov patrí:

- fyzická osoba staršia ako 18 rokov,
- právnická osoba,
- občianska iniciatíva podľa odseku 3.

2. Zoznam dotknutých subjektov

Dotknuté samosprávne kraje

- Banskobystrický samosprávny kraj, Námestie SNP 23, 974 01 Banská Bystrica

Dotknuté obce

- Mesto Banská Bystrica, Mestský úrad, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica
- Obec Badín, Sládkovičova č. 4, 976 32 Badín
- Obec Dolný Harmanec, Dlný Harmanec 61, 976 03 Harmanec
- Obec Harmanec, Harmanec 6, 976 03 Harmanec
- Obec Horné Pršany, Horné Pršany 11, 974 05 Banská Bystrica
- Obec Hronsek, Záhumnie, 976 31 Hronsek
- Obec Kordíky, Kordíky 59, 976 34 Kordíky
- Obec Králiky, Králická ulica 96/48, 976 34 Tajov
- Obec Kynceľová, Kynceľová 39, 974 01 Kynceľová
- Obec Malachov, Ortútska cesta 145, 974 05 Malachov
- Obec Nemce, Lúčna 52, 974 01 Nemce
- Obec Riečka, Hlavná 125/2, 974 01 Riečka
- Obec Selce, Selčianska cesta 132, 976 11 Selce
- Obec Slovenská Ľupča, Námestie SNP 13, 976 13 Slovenská Ľupča
- Obec Tajov, Tajov č. 79, 976 34 Tajov
- Obec Špania Dolina, Špania Dolina 132, 974 01 Špania Dolina
- Obec Vlkanová, Matušková 53, 976 31 Vlkanová

Dotknuté orgány verejnej spravy

- Okresný úrad Banská Bystrica
 - odbor výstavby a bytovej politiky, Námestie Ľ. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
 - odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Námestie Ľ. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
 - odbor starostlivosti o životné prostredie, Námestie Ľ. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
 - odbor pozemkový a lesný, Námestie Ľ. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, Cesta k nemocnici 1, 975 56 B. Bystrica
- Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, Lazovná 8, 975 65 Banská Bystrica
- Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Banskej Bystrici, Ul. 9 mája 1, 974 86 Banská Bystrica
- Hlavný banský úrad v Banskej Štiavnici, Kammerhofská 25, 969 01 Banská Štiavnica

3. Dotknuté susedné štáty

Vplyvy na územie susedných štátov nepredpokladajú.

V. DOPLŇUJÚCE ÚDAJE

1. Mapová a iná grafická dokumentácia

Nepredkladá sa.

Vymedzenie územia je súčasťou textovej časti oznámenia o strategickom dokumente.

2. Materiály použité pri vypracovaní strategického dokumentu

Platná územnoplánovacia dokumentácia na všetkých úrovniach

- Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS) 2001 v znení KURS 2011
- Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraj v znení Zmien a doplnkov č. 2004, 1/2007, 2009 a 2014
- Územný plán mesta Banská Bystrica v znení Zmien a doplnkov

Strategické dokumenty na regionálnej úrovni

- Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2015 - 2023
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica 2015 - 2023
- Regionálna integrovaná územná stratégia Banskobystrického kraja na roky 2014 - 2020
- Regionálna inovačná stratégia Banskobystrického kraja
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica, 2006
- Rozvoj cyklistickej dopravy na území Banskobystrického samosprávneho kraja 2004 - 2017
- Stav dopravy a dopravnej infraštruktúry v Banskobystrickom kraji

Strategické dokumenty na regionálnej úrovni

- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2030
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR na obdobie 2014 - 2020
- Národný plán regionálneho rozvoja SR
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja
- Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR na roky 2005 - 2010
- Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020
- Národný strategický referenčný rámec 2014 - 2020
- Národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020
- Štátna politika zdravia Slovenskej republiky
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky IV. (NEHAP IV.)
- Národný program podpory zdravia v Slovenskej republike pre roky 2014 - 2030

Národné a regionálne dopravné dokumenty

- Program prípravy a výstavby diaľnic a rýchlостných ciest na roky 2011 - 2014
- Dlhodobý program rozvoja železničných ciest
- Koncepcia rozvoja kombinovanej dopravy
- Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020
- Rozvoj verejnej osobnej dopravy pred dopravou individuálnou

- Národná stratégia cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike

Príslušná platná legislatíva Slovenskej republiky a EÚ

VI. MIESTO A DÁTUM VYPRACOVANIA OZNÁMENIA

Banská Bystrica, august 2022

VII. POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV

1. Meno spracovateľa oznámenia

Doc. Ing. Marián Gogola, PhD.
RNDr. Miloslav Badík

2. Potvrdenie správnosti údajov oznámenia podpisom oprávneného zástupcu obstarávateľa, pečiatka

MUDr. Ján Nosko, primátor mesta Banská Bystrica